

Sexting a happy slapping u uživatelů nízkoprahových zařízení pro děti a mládež ve Zlínském kraji

Denisa Danielová

Bakalářská práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Denisa Danielová**
Osobní číslo: **H14965**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Sexting a happy slapping u uživatelů nízkoprahových zařízení pro děti a mládež ve Zlínském kraji**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti vývojového období dospívání, sextingu, happy slappingu a nízkoprahových zařízení pro děti a mládež.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČERNÁ, Alena a kol. Kyberšikana – průvodce novým fenoménem. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4577-0.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. Vývojová psychologie. Praha: Grada, 2006. ISBN 978-80-247-1284-0.

ŠEVČÍKOVÁ, Anna a kol. Děti a dospívající online: Vybraná rizika používání internetu. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5010-1.

VAŠUTOVÁ, Maria a kol. Proměny šikany ve světě nových médií. Ostrava: Repronis, 2010. ISBN 978-80-7368-858-5.

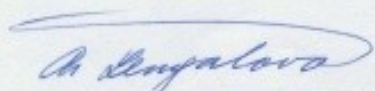
CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Michaela Lukešová**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **7. prosince 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2017**

Ve Zlíně dne 7. prosince 2016

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 26.4.2014

..... Daněk J. Špišák

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, optisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Přání, že odevzdaním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, uděje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odprá-ří-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k větší výdělku dosaženému školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou sextingu a happy slappingu u uživatelů nízkoprahových zařízení pro děti a mládež ve Zlínském kraji. V teoretické části charakterizuje tři důležité oblasti týkající se tématu bakalářské práce – dospívání, sexting a happy slapping a nízkoprahová zařízení pro děti a mládež. Praktická část práce je zaměřena na zjišťování zkušeností uživatelů nízkoprahových zařízení pro děti a mládež se sextingem a happy slappingem a na to, jak hodnotí rizikovost těchto jevů.

Klíčová slova: Sexting, happy slapping, období dospívání, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

ABSTRACT

This bachelor's thesis deals with the phenomenon of sexting and happy slapping at clients of low-threshold centres for children and youth in Zlin region. In the theoretical part of the bachelor's thesis are characterized three important parts – adolescence, sexting and happy slapping and low-threshold centres for children and youth. The practical part is aimed to finding which experience with sexting and happy slapping clients of low-threshold have and it is aimed to finding how they assess risk of these phenomena.

Keywords: Sexting, Happy Slapping, Adolescence, Low-Threshold Centres for Children and Youth

Ráda bych poděkovala Mgr. Michaela Lukešové, za vedení mé bakalářské práce, cenné připomínky a rady.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 VÝVOJOVÉ OBDOBÍ DOSPÍVÁNÍ	13
1.1 ČLENĚNÍ VÝVOJOVÉHO OBDOBÍ DOSPÍVÁNÍ.....	13
1.2 EMOČNÍ VÝVOJ JEDINCŮ V OBDOBÍ DOSPÍVÁNÍ.....	15
1.3 VÝVOJ SEBEPOJETÍ U DOSPÍVAJÍCÍCH.....	18
1.4 VÝVOJOVÉ ÚKOLY V OBDOBÍ DOSPÍVÁNÍ	20
2 SEXTING A HAPPY SLAPPING JAKO FORMY RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ	21
2.1 SEXTING	22
2.1.1 Typologie sextingu.....	22
2.1.2 Rizika sextingu.....	23
2.1.3 Důvody vedoucí dospívající k sextingu	24
2.1.4 Trestní rámec sextingu	24
2.1.5 Prevence a řešení sextingu	25
2.2 HAPPY SLAPPING	26
2.2.1 Typické znaky happy slappingu.....	27
2.2.2 Aktéři happy slappingu	27
2.2.3 Prevence a řešení happy slappingu	28
3 NÍZKOPRAHOVÁ ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ	29
3.1 HISTORIE FORMOVÁNÍ NÍZKOPRAHOVÝCH ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ.....	29
3.2 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ NZDM V ČESKÉ REPUBLICCE	29
3.3 PRINCIP NÍZKOPRAHOVOSTI.....	30
3.4 CÍLOVÁ SKUPINA NZDM	31
3.5 ZÁKLADNÍ ČINNOSTI POSKYTOVANÉ VE SLUŽBĚ NZDM.....	32
II PRAKTICKÁ ČÁST	35
4 REALIZACE VÝZKUMU	36
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	36
4.2 CÍL VÝZKUMU	36
4.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	37
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	38
4.5 METODOLOGIE VÝZKUMU	38
4.6 PŘEDVÝZKUM	39
5 INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT	41

5.1	ÚVODNÍ POLOŽKY DOTAZNÍKU	41
5.2	DÍLČÍ CÍL Č. 1 A 2 - SEXTING	43
5.3	DÍLČÍ CÍL Č. 1 – HAPPY SLAPPING	47
5.4	DÍLČÍ CÍL Č. 3 – DŮVODY SEXTINGU A HAPPY SLAPPINGU	48
5.5	DÍLČÍ CÍL Č. 4 – HLEDÁNÍ POMOCI A PODPORY PŘI ŘEŠENÍ SEXTINGU A HAPPY SLAPPINGU	49
5.6	DÍLČÍ CÍL Č. 5 – NEJČASTĚJŠÍ KOMUNIKAČNĚ – TECHNOLOGICKÉ PROSTŘEDÍ	51
5.7	DÍLČÍ CÍL Č. 6 – HODNOCENÍ RIZIKOVOSTI AKTIVIT V ONLINE PROSTŘEDÍ	51
6	DISKUZE	54
	ZÁVĚR	55
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	56
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	60
	SEZNAM GRAFŮ	61

ÚVOD

Sexting a happy slapping. Rozesílání intimních fotografií či videí a situace, kdy skupinka útočníků např. na ulici napadne jiného člověka, útok si natočí a následně publikují na některé z internetových stránek. V této práci budeme věnovat pozornost výskytu těchto jevů u dospívajících, konkrétně dospívajících ve věku od jedenácti do osmnácti let, kteří navštěvují nízkoprahová zařízení pro děti a mládež ve Zlínském kraji. Co dospívající k sextingu a happy slappingu vede? Jaké mají s těmito jevy zkušenosti? To všechno jsou otázky, na které se pokusíme v této bakalářské práci najít odpověď.

Obecně lze říct, že se problematice rizikového chování dospívajících na internetu věnuje v poslední době mnohem větší pozornost, než tomu bylo v minulých letech. Velkou zásluhu na tom jistě má Mgr. Kamil Kopecký Ph. D., který působí na Univerzitě Palackého v Olomouci. I přesto se však domníváme, že pozornost a zejména pak jistá společenská osvěta by mohla být ještě na vyšší úrovni, jelikož se jedná o opravdu velmi rizikové formy jednání, u kterých si jedinci ne vždy uvědomují důsledky svého chování. Oběti pak mohou dojít až ke krajnímu řešení, jakým může být sebepoškozování či sebevražda.

Vzhledem k povaze tématu je teoretická část této bakalářské práce rozčleněna na tři části, a to aby došlo pro čtenáře k lepšímu pochopení celé problematiky. První část seznamuje čtenáře s vývojovým obdobím dospívání, jelikož je téma práce zaměřeno právě na tuto cílovou skupinu. Ozřejměno je zejména člení tohoto období, dále pak je pozornost zaměřena na emoční vývoj a vývoj sebepojetí dospívajících. Zmíněny jsou také vývojové úkoly, které by měli dospívající zvládnout.

Následující kapitola již čtenáře blížeji seznamuje se sextingem a happy slappingem. Uvedeny jsou jednak definice obou jevů, pak jsou také popsány nejčastější důvody, které dospívající k těmto rizikovým formám chování vedou.

Poslední kapitola teoretické části práce je věnována nízkoprahovým zařízením pro děti a mládež, přičemž je v krátkosti zmíněna historie vývoje těchto zařízení, legislativní ukotvení služby a cílová skupina. Větší pozornost je kladena na výčet činností, které nízkoprahová zařízení pro děti a mládež poskytují, a které souvisejí s prevencí či řešením sextingu a happy slappingu.

Plynule pak navazuje praktická část práce, která zjišťuje zejména to, jaké zkušenosti se sextingem a happy slappingem uživatelé nízkoprahových zařízení ve Zlínském kraji mají.

Jsou zkoumány důvody vedoucí k sextingu a happy slappingu, případný způsob řešení situace, kdy by byl intimní materiál uživatelů zneužit či kdyby se stali obětí happy slappingu.

Na závěr v krátkosti uvádíme doporučení pro praxi.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝVOJOVÉ OBDOBÍ DOSPÍVÁNÍ

Bakalářskou práci začínáme vymezením období dospívání, a to z důvodu zkoumání problematiky sextingu – „zasílání textových zpráv, fotografií nebo videí se sexuálním obsahem“ (Kožíšek, Písecký, 2016, s. 83) a happy slappingu – situace, kdy je neznámý člověk fyzicky napaden, útok je natočen a umístěn na internet (Černá a kol., 2013, s. 27), právě u dané cílové skupiny navštěvující nízkoprahová zařízení pro děti a mládež ve Zlínském kraji. Považujeme za důležité začínat právě kapitolou zabývající se daným vývojovým obdobím, abychom ozřejmili vývojové úkoly, které by měl dospívající zvládnout. Zaměřujeme se tedy zejména na vývoj sebepojetí, emancipaci od rodiny a navazování vrstevnických vztahů dospívajících, jelikož se domníváme, že právě průběh (ne)zvládnání těchto úkolů může s inklinací k sextingu či happy slappingu úzce souviset. Zároveň popisujeme etapu dospívání i z obecnější roviny. Tématu vývojového období dospívání se věnuje celá řada jak českých, tak zahraničních odborníků, tudíž se budeme snažit přinést na toto období lidského života pohled z více stran a z různých úhlů pohledů.

Na začátek se pokusíme období dospívání vymezit z hlediska věku. Langmeier a Krejčířová (2006, s. 143) pracují s věkem jedenácti let, jakožto jisté spodní hranice začátku dospívání. S tímto věkem při rozdělení období dospívání pracuje i Vágnerová (2012, s. 369) a Farková (2012, s. 34). Pro účely této práce se tedy budeme přiklánět k věkovému určení začátku dospívání od 11 let, což zohledníme i při výběru výzkumného souboru v rámci výzkumné části této práce.

V předchozím textu jsme již nastínili, že se samotné období dospívání ještě dále rozčleňuje. Jak poukazuje Nielsen Sobotková a kol. (2014, s. 27), bývá období dospívání rozděleno buď obvykleji do dvou fází (puberta, adolescence) nebo modernějším způsobem do fází tří (časná adolescence, střední adolescence a pozdní adolescence). V našem případě se přikloníme k tradičnějšímu rozdělení období dospívání, a to i vzhledem k volbě týkající se věkového definování tohoto vývojového období. U každé fáze se pokusíme blíže popsat specifika vývoje jedince.

1.1 Členění vývojového období dospívání

V následujícím textu uvedeme rozdělení období dospívání tak, jak jej uvádí Langmeier a Krejčířová (2006, s. 143):

- I. „Období pubescence – od 11 do 15 let:

- a) Fáze prepuberty (první pubertální fáze, 11 – 13 let),
 - b) Fáze vlastní puberty (druhá pubertální fáze, po dokončení prepuberty a dosažení reprodukční schopnosti),
- II. Období adolescence – od 15 do 22 let.“

Období pubescence, konkrétně první pubertální fáze, u jedinců začíná kolem jedenáctého roku života. Jednou z charakteristik této fáze je rychlý tělesný růst dospívajících. Tento proces začíná dříve u dívek (asi o dva roky), u chlapců se objevuje později, avšak trvá déle. (Nielsen Sobotková a kol., 2014, s. 28)

Začínají se také objevovat sekundární pohlavní znaky. U chlapců je spouštěčem tohoto vývoje zvyšující se hladina folikulostimulačního a luteinizačního hormonu. Díky folikulostimulačnímu hormonu dochází ke spermatogenezi a luteinizační hormon ovlivňuje produkci androgenů, především testosteronu. Díky těmto změnám se začínají objevovat již zmínované sekundární pohlavní znaky, mezi které řadíme například změnu hlasu, růst ochlupení a vousů, formování typicky mužské postavy, atd. (Rokyta a kol., 2015, s. 396)

Naproti tomu u dívek na vývoj sekundárních pohlavních znaků působí nejvíce estrogeny, které způsobují růst vnějších a vnitřních pohlavních orgánů či prsů. Také ovlivňují růst ochlupení a formování typicky ženské postavy. (Rokyta a kol., 2015, s. 397)

Fáze prepuberty končí u dívek objevením menarche a u chlapců prvním výronem semene, tzv. noční polucí. (Langmeir, Krejčířová, 2006, s. 143). Následuje druhá pubertální fáze, v rámci které u dospívajících dochází k „vyrovnávání rozdílů mezi rychlým tělesným růstem a pomalejším psychickým vývojem.“ (Zacharová, Šimíčková - Čížková 2011 s. 82)

Tomuto období je věnována větší pozornost hlavně v případě dívek, a to právě kvůli příchodu menarche. První menstruace představuje v životě dospívajících dívek podstatnou etapu, díky které si dívky začínají uvědomovat svůj přechod od dítěte k dospívající ženě. V této době se u dívek mohou v souvislosti s první menstruací objevit pocity studu, znejistění či selhání. Navíc může být na tělesné změny nahlíženo jako na nemoc. S těmito pocity mohou dospívajícím dívkám pomoci jejich rodiny, především matky, a to například formou „uvítání“ menarche uspořádáním dámského dne nebo rozhovory na téma dospívání a změn s tímto obdobím spojených. (Janošová, 2008, s. 199 – 201)

Jak již bylo napsáno, u chlapců není tomuto období (co se fyzických změn týče) věnována taková pozornost. Tělesně změny chlapců totiž nejsou natolik znatelné jako u dívek (u chlapců se jedná zejména o růst svalové hmoty), ale také jsou pro chlapce tyto změny vel-

mi výhodné ve vztahu k vrstevnické skupině, neboť díky těmto fyzickým změnám může chlapec u vrstevníků získat lepší sociální postavení. (Vágnerová, 2012, s. 374)

Druhá pubertální fáze u dospívajících jedinců končí dosažením plné reprodukční schopnosti, ke které u dívek dochází zhruba 1 – 2 roky po první menstruaci. U chlapců je plná reprodukční schopnost dosažena po dokončení vývoje sekundárních pohlavních znaků. (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 143)

Období dospívání pak pokračuje adolescencí, což je období, které nejvíce charakterizuje změna rolí a postavení adolescenta ve společnosti. Z žáka základní školy se stává student středního vzdělávání či dokonce pracující jedinec, který dovršením patnáctého roku života oficiálně nese odpovědnost za své chování. U adolescentů již také dochází k hlubším citovým vztahům, a také k vztahům sexuálním. Zásadně se mění i pohled adolescenta na sebe samého a jsou dokončovány tělesné změny. (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 143-144)

Horní věkovou hranici adolescence Macek (1999, s. 11) vymezuje na 20 – 22 let, ovšem Vágnerová (2012, s. 370-371) upozorňuje, že smyslem adolescence je to, aby se dospívající jedinec osamostatnil v různých oblastech života (ekonomicky, sociálně, apod.), což samozřejmě může trvat déle než do 22 let, zejména v případě vysokoškolských studentů, u nichž se prodlužuje doba přípravy na výkon budoucího povolání.

Ve výše napsaném textu jsme se pokusili vymezit období dospívání zejména z hlediska věku s drobnými charakteristikami jednotlivých etap období dospívání. Více zmíněny byly především změny fyziologické. V následujícím textu budeme věnovat pozornost změnám týkajících se emočního vývoje a sebepojetí dospívajících.

1.2 Emoční vývoj jedinců v období dospívání

Typickým rysem dospívajících jedinců je výskyt určité emoční lability, kdy reakce dospívajících bývají velmi intenzivní, avšak s nepříliš dlouhou dobou trvání. Nelze však říci, že by tyto bouřlivé reakce doprovázely každého dospívajícího jedince, jedná se o značně individuální záležitost, která je ovlivněna celou řadou faktorů – např. od kulturních vlivů až po styl výchovy. (Čačka, 2000 in Zemanová, Dolejš, 2015, s. 26 -27)

Samotní dospívající mohou být těmito svými emočními rozladami značně zmateni – své prožívání a emoce se snaží podrobovat jakési vnitřní analýze a o svých pocitech přemýšlejí, při čemž se mohou uzavírat do svého vnitřního světa nebo unikat do jistého denního snění. (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 147)

Je pochopitelné, že změny, ke kterým v období dospívání dochází, vyvolávají u dospívajících pocity určité ztráty dosavadních jistot, a proto mají dospívající potřebu zorientovat se v nové životní etapě a svým způsobem se ustálit. Ideálně by měl být dospívajícímu jedinci poskytnut prostor k většímu rozhodování o sobě samém, což mu může dopomoci k jeho celkovému osobnostnímu rozvoji a dokázání sobě i svému okolí, že již není závislý na svém okolí v takové míře jako doposud. Toto zjištění dospívajícímu navíc může dopomoci překonat pocíťovanou nejistotu, která v jeho životě hraje velkou roli. (Vágnerová, 2012, s. 370)

Další z vývojových úkolů dospívajícího - emancipace od rodiny, je v období dospívání zásadní, nikoliv však snadná a bezproblémová. Dospívající má, mimo jiné, na své rodiče velmi kritický pohled, velmi často jejich názory či chování srovnává s jinými osobami, se kterými přichází do styku. Rozdíly, kterých si při svém srovnávání všimne, jsou však bagatelizovány a dospívající pak své rodiče zahrne neúměrnou kritikou, odmítáním jejich názorů nebo prostou revoltou. V případech, kdy se emancipace od rodiny nedaří, se dospívající může směrem k rodičům obrátit až k nenávisti a pohrdání. Každý dospívající na tento proces samozřejmě reaguje jinak. Kromě výše zmíněných možností mohou dospívající začít omezovat své styky s vrstevníky, přičemž odmítají jejich styl života (např. módu) nebo se např. začnou mnohem více zajímat o různé filozofické otázky týkající se života. (Farková, 2009, s. 35)

Jak podotýká Langmeier a Krejčířová (2006, s. 153), tyto různé cesty, jak zvládnout emancipaci od rodiny, lze v určité formě najít u všech dospívajících. Zároveň jim pomáhají tento náročný úkol překonat a najít potřebné východisko. Dospívající si také ve většině ke svým rodičům, a to i přes různou formu revolty, udržují kladný vztah a rodiče pro dospívající představují základní emoční oporu, kterou v případě problému vyhledají jako první.

Další, velmi podstatnou částí dospívání, je z hlediska emočního vývoje dospívajícího, navazování vztahů s vrstevnickou skupinou. Vrstevnická skupina pro dospívajícího jedince představuje „nový identifikační vzor“ a přátelství je pro jedince v tomto vývojovém období mnohem podstatnější než tomuto bylo kdykoliv předtím. (Janošová, 2008, s. 218)

Langmeier a Krejčířová (2006, s. 154-155) rozdělili proces navazování vrstevnických vztahů do následujících fází:

- I. „Skupinová izosexuální fáze
- II. Individuální izosexuální fáze

- III. Přejídná etapa
- IV. Heterosexuální fáze polygamní
- V. Etapa zamilovanosti“

Skupinová izosexuální fáze je u dospívajících typická jistou loajalitou v rámci vrstevnické skupiny – dívky se přátelí pouze s dívkami, chlapci pouze s chlapci. Jejich vrstevnickou skupinu tedy tvoří pouze jedinci stejného pohlaví. Samotná vrstevnická skupina bývá hierarchicky uspořádána a jedince ve skupině spojují stejné koníčky nebo i potřeba sounáležitosti a vzájemného obdivu. (Langmeier, Krejčířová, 2008, s. 154)

Podoba přátelských vztahů se však začíná lišit v druhé, individuální izosexuální fázi. Přátelství dívek je typické větší otevřeností, svěřováním si svých tajemství, větší dovedností si navzájem naslouchat a podpořit se. V některých případech se dívky, které naváží přátelství v období dospívání (nejčastěji okolo 12 – 14 let) stávají i kamarádkami celoživotními. Naproti tomu přátelství chlapců svou otevřeností charakteristická nebývají, což ovšem neznamená, že by se chlapci navzájem nepodporovali, jejich přátelství bývají, i přes jinou formu komunikace než u dívek, také velmi stabilní. Zároveň se však chlapci zdržují některých gest či doteků (políbení na tvář či objetí), která jsou pro kamarádky vztah dívek běžná, a to z důvodu možné reakce zbytku chlapecké skupiny, kdy by takovéto chování bylo připisováno možné homosexualitě daného jedince. (Janošová, 2008, s. 218 – 219)

Přejídnou etapu v navazování vztahů u dospívajících lze charakterizovat již jistým zájmem o druhé pohlaví. Typické je mezi dospívajícími flirtování, i když toto flirtování má zatím podobu např. vtípkování na účet jedince opačného pohlaví. Dospívající se také často před vrstevníky pyšní svými sexuálními zážitky, i když jsou často jen vymyšlené. (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 155)

Mluvíme – li v souvislosti s heterosexuální polygamní fází o flirtování mezi dospívajícími a jejich vztahové nestálosti, pak lze usuzovat, že právě tato fáze navazování vrstevnických vztahů je právě ta, při které mezi dospívajícími začíná docházet k prvnímu rozesílání intimních materiálů. Vlastní intimní materiál je totiž pro dospívající určitým nástrojem pro zahájení intimního kontaktu s osobou opačného pohlaví. (Kopecký a kol., 2013, s. 32)

Následuje heterosexuální fáze polygamní, ve které již dochází mezi dospívajícími opačného pohlaví k prvním láskám, které se však dospívající snaží držet v tajnosti. Tyto vztahy však bývají velmi přelétavé. (Farková, 2009, s. 37)

Poslední fází je etapa zamilovanosti, která již má podobu reálných milostných vztahů a přemýšlení o budoucím společném životě. K této etapě se dospívající obvykle dostanou až ke konci adolescentního období nebo začátkem dospělosti. (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 155)

Velmi významným odborníkem, který se zabýval psychosexuálním vývojem jedince, byl Sigmund Freud. Ten nazval období dospívání genitálním stádiem. Toto období charakterizoval jako etapu, v rámci které se dospívající jedinec začíná ve svých sexuálních touhách obracet směrem k osobám mimo rodinný kruh, což je možné, pokud je u chlapců vyřešen Oidipovský komplex a Elektrín komplex u dívek. Zároveň se v této fázi objevuje neegoistické pojetí vztahu, kdy je pro jedince uspokojení druhé osoby stejně tak důležité, jako uspokojení vlastní. (Thorová, 2015, s. 279)

Jak lze vidět, dospívající za příznivých okolností plynule přechází od kamarádkých vztahů ve vrstevnické skupině až vztahům erotickým. Samotný vztah je pro dospívajícího velmi důležitý i pro jakési potvrzení normálnosti a jejich vlastní důležitosti. (Janošová, 2008, s. 222).

Sexualita tedy hraje v životě dospívajících velmi důležitou roli. Další, neméně klíčovou oblastí, které je potřeba věnovat u dospívajících pozornost, a která úzce s výše zmíněným tématem souvisí, je i vývoj sebepojetí dospívajícího jedince.

1.3 Vývoj sebepojetí u dospívajících

Jedním ze základních vývojových úkolů dospívajících je, stejně jako emancipace od rodiny a navázání adekvátních vrstevnických vztahů, zisk ustáleného pocitu vlastní identity. Dospívající si vytyčují své hranice, zabývá se tím, kdo je a jaká je jeho hodnotová orientace. (Langmaeier, Krejčířová, 2006, s. 160)

I Erik Erikson ve své teorii psychosociálního vývoje považuje dospívání za období, v němž si dospívající jedinec musí vyřešit svůj vnitřní konflikt mezi dosažením ustáleného pocitu vlastní identity a zmatečností rolí.

„Erikson tvrdí, že děti rodičů, kteří umožnili svým dětem hledání vlastní identity, jsou méně ohrožené zmatečností rolí než děti rodičů, jež byly donuceny přizpůsobit se názorům rodičů.“ (Thorová, 2015, s. 284)

Na sebepojetí je opět nahlíženo rozlišně u dospívajících dívek a chlapců. U dívek se často můžeme setkat s velmi protichůdnými emocemi, a to kvůli silnějšímu tlaku požadavků

plynouceho z obecných představ o roli dospělé ženy. V případě chlapců je tomu přesně naopak. Chlapci, v rámci své nové role muže, získávají větší svobodu a můžeme se setkat např. i s mnohem menšími požadavky rodičů na školní výkon chlapců. (Janošová, 2008, s. 210)

Přesto je role muže, na rozdíl od role ženy, nejasně vytyčena. Proto se chlapci spíše zaměřují na to, jací by měli být a tohoto cíle dosahují různými způsoby. Chlapci mívají pocit, že se očekává, že budou zdatní a silní, což se snaží ukazovat např. v rámci her se svými vrstevníky. Také velmi často demonstrují, že nemají před ničím a nikým strach, a to leckdy i způsobem, díky kterému se dostávají do problémů. (Janošová, 2008, s. 207 – 208)

Jedním ze způsobů, pomocí kterého chlapci svoji suverenitu mohou dokazovat, může být právě i happy slapping, tedy situace, kdy např. na ulici či v metru fyzicky napadnou neznámého člověka, útok si natočí na mobilní telefon či jiné zařízení a následně jej uveřejní na některé z internetových stránek, jako důkaz ponižení napadené osoby a za účelem získání co největšího obdivu a uznání od ostatních. (Pugnerová, Kvintová, 2016, s. 100)

Existuje však celá řada méně rizikových cest, pomocí kterých chlapci mohou svou sílu a zdatnost projevit. Například sport, v rámci kterého mohou zjišťovat a překonávat své hranice a poznávat tak sami sebe. (Janošová, 2008, s. 207 – 208)

Významnou složkou sebepojetí dospívajících je i jejich vzhled. Dospívající o sebe více pečují, bedlivě volí účes či styl oblečení – často v rozporu s představami rodičů. (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 161)

Zároveň má dospívající potřebu i jisté emoční akceptace. Vágnerová (2012, s. 370) mluví o „potřebě přijatelné pozice ve světě.“, kdy je pro dospívajícího důležité, avšak nesnadné, aby jej někdo přijal takového jaký je. Svou pozici si musí svým způsobem obhájit a najít tu správnou cestu. Vágnerová také upozorňuje, že základ emoční akceptace a základní jistoty byl u dítěte vytvořen již v mnohem ranějším období, a pokud tento proces proběhl bez problému, jsou nynější změny v období dospívání pouze dočasného rázu a dospívající je dokáže vyřešit. (Vágnerová, 2012, str. 370)

V tomto textu jsme se zaměřili na dvě podstatné složky vývoje dospívajícího jedince. První z nich představuje emoční vývoj, v rámci kterého jsme nastínili jeden ze základních vývojových úkolů dospívání – emancipaci od rodiny. Pozornost jsme věnovali také způsobu navazování vztahů dospívajících s vrstevnickou skupinou. Druhou podstatnou skutečností, vývoje dospívajícího jedince, na kterou jsme se zaměřili, byl vývoj sebepojetí u dospívajícího

cího. Nejsou to však jediné vývojové úkoly dospívajících, proto dalším vývojovým úkolům věnujeme pozornost v další kapitole práce.

1.4 Vývojové úkoly v období dospívání

Na základě výše zmíněného textu nyní, pro bližší dokreslení procesů probíhajících v období dospívání, uvádíme další z vývojových úkolů tak, jak je definuje Langmeier a Krejčířová (2006, s. 164-166):

- „Dosažení další úrovně kognitivního vývoje,
- dosažení nového způsobu morálního uvažování,
- volba povolání dospívajícího,
- zvládnutí rozporu mezi hodnotami mladší a starší generace,
- zvládnutí rozporu mezi hodnotami rodiny a vnější společnosti.“

Co se týče dosažení další úrovně kognitivního vývoje, u dospívající kolem 11. roku života nastává fáze formálních logických operací. Tato fáze je charakteristická tím, že dospívající dokážou uvažovat v abstraktní rovině, vytvářet domněnky a přemýšlet o řešení i nereálných situací. (Vágnerová, 2012, s. 45)

Morální vývoj – morální uvažování dospívajících je založeno zejména na tom, že dané předpisy, pravidla a jiné společensky dané normy jsou pro všechny, bez výjimky platné. Kvůli jakémukoliv ústupku pak dospívající přicházejí s ostatními do sporů a vnímají je jako bázlivost. (Farková, 2009 s. 39)

Neméně důležitá je pro dospívající jedince i volba jejich budoucího profesního zařazení, respektive volba střední školy. V této oblasti můžeme sledovat přechod od pouhých představ o povolání, které se nezakládají na reálném zhodnocení zdrojů a hodnot jedince, k fázi, kdy se dospívající pokouší na základě uvědomění si svých silných stránek vhodně vybrat své profesní zaměření. Při tomto výběru (cca okolo 17. roku života) je schopen již vnímat i požadavky společnosti a mezi svými a vnějšími nároky dojít ke kompromisu. (Hlad'o, 2012, s. 30)

2 SEXTING A HAPPY SLAPPING JAKO FORMY RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ

V následující kapitole specifikujeme dva rizikové jevy, se kterými se můžeme setkat, nejen v souvislosti s dospívajícími, v prostředí informačních a komunikačních technologií – sexting a happy slapping.

Lze konstatovat, že oba jevy, jak sexting, tak i happy slapping, bezesporu lze zařadit mezi rizikové chování.

Macek (2003 in Nielsen Sobotková a kol., 2013, s. 40) totiž definuje rizikové chování jako „takové chování, které přímo nebo nepřímo ústí v psychosociální nebo zdravotní poškození jedince, jiných osob, majetku nebo prostředí“.

Nielsen Sobotková a kol. (2013, s. 45) zároveň upozorňují, že rizikové chování bývá u skupiny dospívajících adolescentů vyhledáváno záměrně, jelikož jim pomáhá uspokojovat jejich potřeby (potřeba upevnění své vlastní identity, potřeba akceptace, apod.).

Dryfoos, Smart a kol. (1990; 2004 in Nielsen Sobotková a kol., s. 39) uvádějí, že s některým typem rizikového chování má zkušenost zhruba 50% dospívajících. S tímto faktem bude v bakalářské práci, zejména v praktické části, ještě pracováno.

Oba fenomény splňují výše zmíněné informace, ale konkrétní charakteristice se budeme věnovat v rámci dalších podkapitol. Na začátek je ovšem potřeba sexting i happy slapping řádně vysvětlit.

Sexting lze vymezit jako rozesílání intimních a erotických fotografií, videí či textových zpráv. Tuto definici potvrzuje i samotný vznik slova sexting, jelikož je slovo složeno ze dvou výrazů – sex a textování (rozesílání zpráv). (Blinka a kol., 2015 s. 132)

Naproti tomu happy slapping, v českém překladu „veselé fackování“, lze popsat jako jev, kdy je napaden neznámý člověk, tento útok je jedním z agresorů natočen a následně umístěn např. na Youtube. (Giles, 2012, s. 156)

Na úvod lze také zmínit, že happy slapping je považován za jednu z nejčastějších forem kyberšikany, která je prováděna prostřednictvím mobilních telefonů a internetové sítě. (Willardová, 2007 in Procházka a kol., 2014, s. 116)

Za základní znaky kyberšikany, kromě již zmíněné realizace v online prostředí, považujeme zejména opakovanost útoků, úmyslnost, nerovnocennost moci a vnímání oběti daného jednání jako ubližující a zraňující. (Ševčíková a kol., 2014, s. 121)

Sexting za formu kyberšikany můžeme považovat v okamžiku, kdy je intimní materiál nějakým způsobem zneužit – je publikován na webových stránkách, dále rozeslán, apod.

Nyní již v bakalářské práci přejdeme k bližší charakteristice výše popsaných jevů a detailnějšímu specifikaci vzhledem k cílové skupině dospívajících.

2.1 Sexting

Definici sextingu jsme zmínili již v úvodu kapitoly, proto budeme nyní pozornost zaměřovat spíše na ozřejnění typologie sextingu, konkrétních rizik, která mohou z rozesílání intimních materiálů vyplývat. Také se zaměříme na důvody, které dospívající vedou k sextingu, trestní rámec tohoto rizikového jevu a doporučení pro praxi, respektive prevenci a řešení zneužití intimního materiálu.

2.1.1 Typologie sextingu

S. Van der Hof a B. J. Koops (2011 in Hollá, 2016, s. 49 - 50) rozčleňují dva typy sextingu a to tzv. „self - sexting“ a „peer - sexting.“ Pod termínem self – sexting si můžeme představit situaci, kdy dospívající druhé osobě zasílá své vlastní intimní fotografie či videa. Na zachycených materiálech je tak jeho více či méně obnažené tělo, dospívající si vytváří tzv. „selfie“.

Naproti tomu peer – sexting je takový typ sextingu, při kterém dochází k výměně intimních materiálů jednotlivých členů vrstevnické skupiny, tedy jedinec nezasílá své intimní materiály, nýbrž svých spolužáků, apod.

Wolak a Finkenhor (Sexting: A Typology, 2011) přidávají další dělení sextingu, a to na určitý „agresivní“ a „experimentální“ typ. Agresivní forma sextingu je spojená s určitým dalším nelegálním nakládáním s intimním materiálem (přeposílání dalším uživatelů, internetu, intimní materiál od dospívajících žádají dospělí, apod.). Experimentální typ sextingu se vyznačuje spíše zasíláním intimních materiálů v rámci vztahu či za účelem flirtu a navázání kontaktu s druhou osobou.

2.1.2 Rizika sextingu

Mezi možná rizika plynoucí ze zasílání intimních materiál přes internet či mobilní telefon, zařazují Kožíšek a Písecký (2016, s. 83) zejména následující:

1. Ztráta moci nad odeslaným obsahem – intimní materiál se bez vědomí jedince může kdykoliv (i velmi dlouhou dobu po prvotním zaslání fotografií či videí) objevit na různých stránkách či u dalších jedinců, kterým byl tento materiál zaslán.
2. Možné zneužití odeslaného materiálu – zasláný materiál může sloužit jako prostředek vydírání, přičemž mohou být žádány další fotografie či videa, a to za pohrůžkou zveřejnění veškerého obsahu.
3. Posílání intimního materiálu dospívajícími je považováno za trestný čin. Nejčastěji bývá klasifikováno jako šíření dětské pornografie, apod. Velmi často sexting souvisí i s vydíráním. Trestnímu rámci sextingu se budeme věnovat v jedné z dalších podkapitol.
4. Zasláný intimní materiál může být k zhlédnutí opravdu ještě velmi dlouho poté, co byl původně zaslán. V některých případech se může jednat i o dlouhá léta. Tento materiál se navíc může po internetu velmi rychle šířit a nikdy není znám konečný počet uživatelů internetu, kteří se k tomuto materiálu mohli dostat.

Další rizika spojená se sextingem Kopecký a kol. (2015, s. 44 - 45) popisuje tak, že se pro dospívající jedná zejména o ztrátu postavení ve vrstevnické skupině, kdy může být jedinec uražen a pomlouván. Zneužití intimního materiálu může mít samozřejmě vliv i na psychologický stav jedince, kdy se dostávají pocity strachu nebo úzkosti, které mohou v těch nejhorších případech vyústit až k sebepoškození či sebevraždě.

Rizik souvisejících s posíláním intimních fotografií a videí je více než dost, ale ani přesto tato rizika nejsou rozhodujícími faktory, které by dospívající od zaslání intimního materiálu odradili. Tento fakt potvrzují výzkumy realizované v České republice, podle jejichž výsledků až 70% jedinců ve věku od 11 do 17 let potvrzuje, že ví, že je sexting rizikový. I přesto ovšem svou intimní fotografii či video zaslalo 7 – 9 % z nich. Výzkumný vzorek v tomto případě tvořilo 28 232 respondentů z celé ČR. (Kopecký a kol., 2015, s. 44 – 52)

Obdobné výsledky pak můžeme najít i při srovnání s mezinárodními výzkumy, zejména pak výzkumy EU Kids Online – cca 25 000 respondentů ve věku 9 – 16 let (2010) a Net Children Go Mobile - 3 500 respondentů ve stejném věku (2013/2014). (Net Children Go Mobile & EU Kids Online joint report, 2014)

2.1.3 Důvody vedoucí dospívající k sextingu

Kopecký a kol. (2015, s. 45 - 46) vymezuje důvody uchýlení k sextingu následovně:

1. Lidé vnímají sexting jako běžnou součást vztahů – zasílání intimních fotografií je vnímáno jednak jako součást již navázaných vztahů, ale také slouží jako nástroj používaný při flirtování s osobou, a to za účelem upoutání daného jedince.
2. Sexting se může stát prostředkem k zahrnutí nudy – pocit nudy je rizikovým faktorem nejen u sextingu, ale i u happy slappingu a mnohých dalších rizikových jevů. S tímto aspektem, v rámci nabídky volnočasových aktivit jakožto jistého druhu primární prevence, je pracováno i v nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež. (viz. následující kapitola)
3. Rozesílání intimních fotografií je produktem sociálního tlaku – sociální tlak v tomto případě může vzejít nejčastěji ze strany přítele/přítelkyně nebo např. i ze strany spolužáků
4. Sexting je vnímán jako nástroj sebeprezentace – zejména ve vztahu imitace oblíbených osobností, idolů a jinak společensky uznávaných jedinců.
5. Posílání intimních materiálů jako akt pomsty – např. zveřejňování intimních fotografií či videí bývalého partnera či partnerky, vydírání, apod.

2.1.4 Trestní rámec sextingu

Jak jsme již uvedli, sexting lze jednak považovat za rizikové chování, ale především nelze opomíjet trestní stránku věci.

Jak upozorňuje Lukič a Sokol (2014, s. 52) sexting napomáhá rozesílání intimního materiálů dětí, které je v celosvětovém měřítku zakázáno. Tento materiál se pak řadí do tzv. dětské pornografie. Nesmíme zapomínat, že dětskou pornografií je myšlen jakýkoliv materiál (video, fotografie, zápis v deníku) intimního charakteru, který zachycuje osobu mladší osmnácti, nikoliv patnácti, let!

Podíváme – li se pak blíže na trestní zákoník České republiky, informace související se sextingem u dospívajících (do 18 let věku), resp. výrobou a šířením dětské pornografie shledáváme v § 192 (výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií) a v § 193 (zneužití dítěte k výrobě pornografie). V těchto paragrafech jsou blíže objasněny trestní sazby uložené za jednotlivé druhy protiprávního jednání. Jako příklad můžeme uvést situaci týkající se přechovávání jakýmkoliv způsobem pořízené pornografie (videozáznam, fotografie,

apod.) týkající se dětí či osob, které vzbuzují dojem dítěte. Za takovéto jednání hrozí dospělé osobě odnětí svobody až na dva roky. Tento trest se zvyšuje u osob, které dětskou pornografií nejen přechovávají, ale i vyrobí či si ji jinak zaopatří. V takovém případě může hrozit odnětí svobody až na tři léta. (Kožišek, Písecký, 2016, s. 84)

2.1.5 Prevence a řešení sextingu

Jak již bylo popsáno, výskyt sextingu se v populaci českých dětí pohybuje zhruba okolo 10% a dospívající sice vědí, že je sexting rizikový, avšak tyto informace jim nebrání v tom, aby své intimní materiály dále šířily. Proto pokládáme za velmi důležité více se zaměřit na prevenci tohoto jevu, a to z důvodu jednak větší informovanosti široké veřejnosti, ale i předcházení zasílání intimních materiálů mezi dospívajícími.

Velikovská (2016, s. 118) v rámci primární prevence klade důraz zejména na výchovné působení na jedince, kdy popisuje, že „navázání pevných citových vztahů s dítětem, dostatečná stimulace, poskytování bezpodmínečné lásky apod. umožňují zdravý osobnostní vývoj jedince, který prostřednictvím všudypřítomného učení vede ke zralému a sebevědomému pohledu na svět a jeho participaci na něm.“

Na primární prevenci by se velkou měrou měla, mimo rodiny, podílet i škola, a to například besedami pro dospívající, vyvěšením informačních letáků např. ve třídách či na školních chodbách, apod. (Jedlička a kol., 2015, s. 69)

Konkrétní úlohu, v případě školy, by měl hrát metodik prevence, jehož úkolem je zajišťovat alespoň mezi žáky jistou informovanost o jednotlivých rizikových jevech a jejich možných negativních důsledcích. Kromě samotných žáků by metodik prevence, nejen v rámci primární prevence, měl spolupracovat i s rodinou a dalšími institucemi jako je např. středisko výchovné péče, atd. (NICM, 2012 s. 192)

Setká – li se dospívající již přímo s tím, že na něj někdo za účelem získání jeho intimní fotografie či videa vyvíjí nátlak nebo mu vyhrožuje, měl by se řídit následujícími pravidly:

- Neostýchat se, celou záležitost neskryvat a svěřit se osobě, které důvěřuje,
- Využít některou z možností odborné pomoci (Policie ČR, Linka Bezpečí, specializované internetové stránky zabývající se řešením sextingu: www.e-bezpecni.cz, apod.),

- Ukončit komunikaci s daným člověkem, zablokovat jej, znemožnit mu přístup ke svému profilu, stránce, nahlášení administrátorům stránek a neodepisovat na jeho případné další zprávy,
- Nemazat komunikaci s agresorem, uchovat si ji pro další řešení případu. (Procházková a kol., 2014, s. 124)

Charakteristikou některých z možností, jak předcházet výskytu sextingu a možnostmi řešení končíme část druhé kapitoly týkající se sextingu. V následující části bude věnována pozornost dalšímu rizikovému jevu, který je předmětem této bakalářské práce – happy slappingu.

2.2 Happy slapping

Definici happy slappingu, stejně jako sextingu, jsme uváděli již na začátku kapitoly. Pro ujasnění však připomeneme, že happy slapping je fyzický útok neznámé osoby, kdy jeden z útočníků toto napadení natáčí např. na mobilní telefon a nahrávku pak umístí na některé z internetových stránek. Pokud pojem happy slapping přeložíme do češtiny (veselé fackování), mohli bychom nabýt dojmu, že nejde až o tak závažnou formu fyzického útoku. Opak je ale pravdou. Tyto útoky bývají v mnoha případech velmi brutální a na oběti zanechávají dalekosáhlé důsledky, které mohou vést až k sebevraždě. (Kowalski a kol., 2008 in Černá a kol., 2013 s. 27)

Happy slapping klasifikujeme jako jednu z forem kyberšikany. Belsey (2008 in Šmahaj, 2014 s. 44) vymezuje kyberšikanu jako „úmyslné, opakované a nepřátelské chování ze strany jednotlivce nebo skupiny za účelem ublížit ostatním a zároveň zahrnuje využití informačních a komunikačních technologií.“

Ševčíková a kol. (2014, s. 120) však zároveň dodává, že proto, abychom vůbec mohli kyberšikanu jako takovou definovat, musíme nejdříve ozřejmit a znát definici a projevy šikany tzv. tradiční (školní), jelikož je kyberšikana s touto šikanou velmi úzce provázána.

Říčan a Janošová (2010, s. 21 – 24) tedy šikanu definují jako „ublížování někomu, kdo se nemůže či nedovede bránit.“ Kromě definice šikany autoři poukazují, v souvislosti s kyberšikanou, že typický rys tradiční šikany, tedy převaha moci útočníka nad obětí, se v online prostředí vytrácí a útočníkem se může stát i jedinec, který je ve skutečnosti mnohem fyzicky slabší než oběť.

Toto tvrzení samozřejmě může platit u mnoha forem kyberšikany, jako je např. vydírání, ponižování či zveřejňování urážlivých fotografií, apod. Domníváme se ovšem, že co se týče zrovna happy slappingu, mají přeci jen útočníci nad svou obětí jistou mocenskou převahu, kterou jim poskytuje právě nečekané napadení, ale i fakt, že útočí ve skupince.

V úvodu kapitoly a určitým způsobem i v této podkapitole jsme již také nastínili znaky, kterými se kyberšikana vyznačuje, nyní si tyto znaky uvedeme do souvislosti s happy slappingem.

2.2.1 Typické znaky happy slappingu

Vycházíme z obecných znaků kyberšikany, tak jak je popisuje Ševčíková a kol. (2014, s. 121):

- Opakovanost útoků – opakovanost útoků spatřujeme zejména při následném umístění ponižující videa, kde je útok na jedince zachycen, na internet. Tento materiál je volně přístupný a každým dalším zhlédnutím videa se pak bezmoc oběti prohlubuje. Teoreticky bychom každého dalšího uživatele internetu, který takovýto materiál shlédne a nepokusí se zamezit jeho dalšímu šíření, mohli svým způsobem také považovat za agresora.
- Úmyslnost – útok je veden úmyslně, nemusí být však zaměřen na žádnou konkrétní osobu, může se jednat např. o náhodného chodce.
- Nerovnocennost moci – o této oblasti jsme se již zmiňovali v předcházejícím textu
- Vnímání situace oběti happy slappingu jako zraňující, ponižující – v mnohých případech se v případě happy slappingu jedná o velmi surové útoky, takže nelze opomenout ani fyzické zranění jedince. Ponižující je však pro oběť i dostupnost tohoto materiálu na internetu, a také reakce (komentáře, apod.) dalších uživatelů internetu.

2.2.2 Aktéři happy slappingu

Mezi základní „aktéry“ happy slappingu lze zařadit agresory (ti, kteří útočí na neznámého člověk + člověk, který útok natáčí), oběť (napadený jedinec) a přihlížející. Za zvláštní skupinu pak považujeme všechny ty, kteří natočený útok zhlédnou na internetu.

V následujícím textu se zaměříme na různé typy agresorů, tak jak je definuje Hollá (2016, s. 33):

- Agresor – pomstychtivý anděl – často se jedná o jedince, kteří se sami stali obětí kyberšikany. Nepředpokládáme však, že by se oběť happy slappingu uchýlila k stejné formě napadení. Domníváme se, že by spíše v případě, kdy by útočníky znala, zvolila jinou formu kyberšikany,
- Agresor toužící po moci – agresor chce hlavně prokázat svou sílu, mocnost a vliv. Happy slapping tuto možnost agresorům „nabízí“, a to jednak tím, že útok bývá většinou neočekávaný, ale zejména pak při situaci, kdy nahrané video umístí na internet a sledují, kolik zhlédnutí video má, apod.,
- Agresoři – tzv. rozmazlené holky – především agrese vůči jiným dívkám. Tento typ agresorů nepovažujeme za typický pro happy slapping,
- Agresor neúmyslný – člověk, který většinou „jen reaguje“ na obsah na internetu. Opět nepovažujeme za typický typ agresora happy slappingu, jelikož happy slapping je záměrná forma kyberšikany.

2.2.3 Prevence a řešení happy slappingu

Prevenci happy slappingu spatřujeme jako neméně důležitou. Ve své podstatě lze opět konstatovat stejná fakta, jako tomu bylo u sextingu. Důležitou roli hraje zázemí útočníka happy slappingu, jelikož, jak je napsáno výše, si jedinec pomocí happy slappingu může „řešit“ své problémy.

Svou úlohu by měla opět zastávat i škola, a to zejména v rámci primární prevence a při setkání žáků s happy slappingem, by jim měla poskytnout podporu.

Za důležité považujeme, aby se oběť svěřila někomu, komu důvěřuje a hlavně celou situaci řešila. Oběti happy slappingu by se rozhodně neměli obávat celý útok nahlásit na Policii ČR, zvláště v případech, kdy je fyzický útok brutální povahy. Zároveň mají možnost na internetových stránkách, kde se útok objeví, navázat komunikaci s administrátory stránek a nahlásit obsah jako závadný. Popřípadě by měli tuto stránku nahlásit i při oznámení na Policii.

3 NÍZKOPRAHOVÁ ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Tato kapitola přibližuje téma nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (dále jen „NZDM“) na území České republiky a zejména se zaměřuje na výčet a objasnění činností realizovaných v této službě, které souvisejí s prevencí či řešením sextingu a happy slappingu. Za účelem uceleného obrazu o službě NZDM se také, v jednotlivých podkapitolách, zaměřujeme na historii vzniku těchto zařízení a legislativní ukotvení sociální služby. Opmenuta nezůstanou ani fakta týkající se principu nízkoprahovosti a cílové skupiny, se kterou je v rámci NZDM pracováno.

3.1 Historie formování Nízkoprahových zařízení pro děti a mládež

NZDM se na území České republiky začala formovat zhruba v polovině 90. let minulého století, kdy byla v celé řadě měst zavedena pozic streetworkera. Tito pracovníci měli, mimo jiné, za úkol pracovat s dětmi a mládeží, kteří se nezapojovali do typických institucionalizovaných činností (zájmové kroužky, apod.), ale raději svůj volný čas trávili jinými způsoby, např. posedáváním v parcích či aktivitami v prostorech vyhrazených pro skateboarding. Pro účely smysluplné práce s touto cílovou skupinou však bylo zapotřebí, aby i tato skupina dětí a mládeže měla svůj určitý prostor, kde by mohli získat zázemí a zároveň nerušený prostor k řešení různých problémů a potíží, které je trápí. Proto začala postupně vznikat občanská sdružení, jejichž činnost bychom mohli velmi úzce připodobnit k činnostem služeb NZDM. Ostatně některá NZDM byla právě z těchto občanských sdružení zformována. (Čechovský, Racek, 2007, s. 303)

Od této doby se forma nízkoprahových zařízení pro děti a mládež značně změnila, respektive specializovala, čemuž značně pomohlo i legislativní ukotvení služby v zákonu č. 108/2006 Sb. V tuto chvíli je, dle aktuálního výpisu z Registru poskytovatelů sociálních služeb (MPSV, 2017), v České republice celkem 257 nízkoprahových zařízení pro děti a mládež, z toho 15 ve Zlínském kraji.

3.2 Legislativní ukotvení NZDM v České republice

Sociální služby můžeme rozdělit, jak je popsáno v § 32 zákonu č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, na služby sociálního poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. (ČESKO, 2017, 108/2006 Sb.)

NZDM spadá do služeb sociální prevence, kdy zákon č. 108/2006 Sb., konkrétně § 53, vymezuje služby sociální prevence tímto způsobem: „služby sociální prevence napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby.“ (ČESKO, 2017, 108/2006 Sb.)

Pracovníci NZDM tedy formou ambulantně a terénně poskytovaných služeb pracují s klienty na tom, aby předcházeli situacím, které by pro ně mohly znamenat riziko, nebo, které by mohly vést k jejich sociálnímu vyloučení, popřípadě se snaží s klienty najít z podobné situace východisko a podpořit je v opětovném začlenění do společnosti. Jako příklad zmíněné rizikové situace si můžeme představit záškoláctví, užívání návykových látek či právě sexting a happy slapping. (POJMOSLOVÍ, s. 3)

K sociálním službám se ještě navíc pojí vyhláška č. 505/ 2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. Konkrétně v § 27 se můžeme setkat s bližšími informacemi o základních činnostech, které jsou klientům nabízeny, a které mohou čerpat. Tyto činnosti blíže definujeme v jedné z následujících podkapitol. (ČESKO, 2017, 505/2006 Sb.)

3.3 Princip nízkoprahovosti

Již samotný název nízkoprahová zařízení pro děti a mládež dává najevo, že se v daném případě bude jednat o „nízké prahy“. V praxi to znamená, že služba NZDM je (měla by být) svým potencionálním i stávajícím uživatelům dobře, časově a místně, dostupná. Uživatelé NZDM mají možnost službu kdykoliv v rámci otevírací doby navštívit a odejít, není pevně stanovena žádná doba, kterou musí v NZDM strávit. Zároveň je tato služba bezplatná a přístup do služby má každý jedinec, který spadá do cílové skupiny. Bezpečný prostor pro uživatele služby NZDM navíc zaručuje i možnost anonymity, kterou může každý uživatel využít. Dalším důležitým bodem nízkoprahovosti služby je i fakt, že je respektována individualita každého jedince, a to jak v rámci individuální práce, tak i v rámci celkového každodenního chodu služby, kdy se klient nemusí zapojovat do připraveného programu, apod. (POJMOSLOVÍ, 2008, s. 5)

I přes „nízké prahy“, kterými se každá služba NZDM vyznačuje, se můžeme v jednotlivých zařízeních setkat s určitými vnitřními pravidly, které musí každý klient služby dodr-

žovat. Pro představu uvádíme několik pravidel, která jsou platná např. v Nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež Větrník v Uherském Brodě:

- Klient může službu NZDM navštívit pouze v případě, kdy daný den nezameškal školní docházku (výjimka je zde ovšem udělena pro případy návštěvy lékaře či další záležitosti, které pracovník při rozhovoru s klientem vyhodnotí jako uznatelné),
- Klienti NZDM nesmí v prostorách NZDM požívat žádné návykové látky (pro případ vstupu klienta, který je pod vlivem návykové látky, platí ovšem pravidlo, které tomuto jedinci umožňuje čerpat bezpečný prostor v kanceláři NZDM, ovšem bez přítomnosti dalších klientů, pouze s pracovníkem, a to za účelem rozhovoru),
- Klient nesmí v prostorách NZDM vyvíjet žádné sexuální aktivity,
- Klient nesmí ničit či odcizit zařízení a majetek pracovníků NZDM, ostatních klientů či samotné služby,
- Klient se nesmí dopouštět šikany vůči dalším klientům či pracovníkům NZDM, atd. (NZDM Větrník Uherský Brod, 2017)

3.4 Cílová skupina NZDM

Cílovou skupinou NZDM jsou, jak již název napovídá, děti a mládež. Dítětem se konkrétně rozumí každý člověk, který ještě nedosáhl věkové hranice osmnácti let, za předpokladu, že právní řád země, kterou jedinec obývá, nestanovuje věkovou hranici pro dosažení plnoletosti jinak. (Hofbauer, 2004, s. 22)

Naproti mládež lze dle Průchy, Walterové a Mareše (1995 in Smolík, 2010, s. 20) lze definovat jako „sociální skupinu tvořenou lidmi ve věku od 15 do 22 let, kteří již ve společnosti neplní role dětí, avšak společnost jim ještě nepřiznává role dospělých.“

Česká asociace streetwork v publikaci POJMOSLOVÍ Nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (2008, s. 4) vymezuje cílovou skupinu i podle dalších charakteristik a to zejména: nepříznivé sociální situace, kterou jedinec prožívá, vymezením lokality, ve které se jedinec pohybuje, a která je jeho přirozeným prostředím, nemožností či nelibostí zapojení se do institucionalizovaných činností, trávením volného času mimo rodinu, účastí v situacích, které jsou pro uživatele rizikové a ohrožující.

Každé NZDM má možnost si samo jasně definovat, s jakou cílovou skupinou bude, z hlediska věku, v jejich službě pracováno.

3.5 Základní činnosti poskytované ve službě NZDM

Jak již bylo nastíněno, základní činnosti, které jsou ve službě NZDM poskytovány, jsou specifikovány ve vyhlášce č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. Konkrétně je výčet základních činností popsán danou vyhláškou následovně:

„ a) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti:

1. Zajištění podmínek pro společensky přijatelné volnočasové aktivity,
2. Pracovně výchovná činnost s dětmi,
3. Návuk a upevňování motorických, psychických a sociálních schopností a dovedností,
4. Zajištění podmínek pro přiměřené vzdělávání,

b) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím:

1. aktivity umožňující lepší orientaci ve vztazích odehrávajících se ve společenském prostředí,

c) sociálně terapeutické činnosti:

1. sociálně terapeutické činnosti, jejichž poskytování vede k rozvoji nebo udržení osobních a sociálních schopností a dovedností podporující sociální začleňování osob,

d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí:

1. pomoc při vyřízení běžných záležitostí,
2. pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s rodinou a pomoc a podpora při dalších aktivitách podporujících sociální začlenění osob.“ (ČESKO, 2017, 505/2006 Sb.)

Jednotlivá NZDM si samozřejmě dané činnosti stanovené ve vyhlášce č. 505/2006 Sb., více specifikují, a to v rámci standardů kvality sociálních služeb, konkrétně se jedná o standard kvality zabývající se cíly a způsoby poskytování sociální služby. (NZDM Větrník Uherský Brod, 2017)

V následující tabulce uvádíme výčet již konkrétních činností, které mohou být v jednotlivých NZDM realizovány, a které souvisejí s tématem bakalářské práce.

Tabulka 1 - Specifikace činností NZDM souvisejících s prevencí či řešením sextingu a happy slappingu. Zpracováno dle SQ č. 1 NZDM Větrník Uherský Brod (NZDM Větrník Uherský Brod, 2017)

<p>Výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Preventivní programy (diskuze s uživateli o tématech, realizace aktivit sloužících k předcházení rizikovým jevům) - Situační intervence (poskytnutí zpětné vazby na aktuální chování uživatele – např. při sledování happy slappingu na internetu, apod.) - Kontaktní práce s uživatelem služby (rozhovor o tématech, reakce na nalezený obsah na internetu atd.) - Rozvoj dovedností a schopností uživatelů (např. jak správně zabezpečit svůj profil na sociálních sítích, jak se zachovat, když po mně někdo žádá intimní foto, apod.)
<p>Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Besedy a přednáškové akce na daná témata - Realizace výletových akcí, exkurzů apod. (preventivní charakter – náplň volného času)
<p>Sociálně terapeutické činnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vyslechnutí uživatele, podpora při nalezení řešení nepříznivé situace (samotné řešení negativních dopadů sextingu, popř. happy slappingu) - Skupinová práce (práce se sociálně terapeutickým charakterem, při které uživatel může najít řešení a podporu aktuálně prožívané situace) - Krizová intervence (podpora a pomoc uživateli, který se aktuálně ocitá v krizové situaci – oběť happy slappingu a sextingu).
<p>Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Poradenství a informační servis – rozhovory s uživateli týkající se možných negativních důsledků sextingu a happy slappingu, atd.) - Doprovod (doprovod uživatelů např. na Policii ČR v případě, že se stanou obětí happy slappingu, apod.) - Práce s blízkými osobami – podpora uživatele a nabídnutí prostoru v NZDM pro řešení situace např. s rodiči)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 REALIZACE VÝZKUMU

Praktická část bakalářské práce je zaměřena na zjišťování zkušeností uživatelů nízkoprahových zařízení pro děti a mládež ve Zlínském kraji se sextingem a happy slappingem, a to pomocí kvantitativního šetření. Kvantitativní výzkum byl zvolen zejména z důvodu jisté nevhodnosti kvalitativního pojetí výzkumu. Rozhodujícím faktorem byl zejména fakt případné povinnosti dodržení oznamovací povinnosti v případech, kdy by vyšlo najevo, že uživatelé jednotlivých NZDM sexting provozují nebo mají v roli agresorů zkušenosti s happy slappingem.

Samozřejmě si uvědomujeme, že kvalitativní výzkum by mohl přinést o zkoumaném problému hlubší poznatky, avšak za důležitější pokládáme spíše udržení vzájemné důvěry mezi uživateli a pracovníky NZDM, která je základním předpokladem jejich spolupráce.

V předkládaném výzkumu jsme se alespoň, vzhledem k výše popsaným skutečnostem, snažili upravit počet a formulace položek v dotaznících takovým způsobem, aby získaná data co nejvíce popisovala aktuální situaci týkající se zadané problematiky, a aby kvantitativní pojetí výzkumu bylo co nejpřínosnější.

4.1 Výzkumný problém

Výzkumný problém stanovujeme na základě teoretických východisek uvedených v první části práce. Výzkumný problém tedy zní: „**Jaké jsou zkušenosti uživatelů nízkoprahových zařízení pro děti a mládež ve Zlínském kraji se sextingem a happy slappingem?**“

Na základě stanoveného výzkumného problému pak dále definujeme hlavní a dílčí cíle výzkumu.

4.2 Cíl výzkumu

Hlavním cílem tohoto výzkumu je **zjistit, zda a v jaké míře se uživatelé nízkoprahových zařízení ve Zlínském kraji setkávají se sextingem a happy slappingem.**

Dílčí cíle výzkumu pak lze vymežit následovně:

1. Zjistit, kteří uživatelé NZDM ve Zlínském kraji (z hlediska pohlaví a věku) mají se sextingem a happy slappingem nejvíce zkušeností (přímá role aktérů, role přihlížejících, role obětí),

2. zjistit, zda se tyto zkušenosti s přibývajícím věkem uživatelů NZDM ve Zlínském kraji zvyšují,
3. zjistit, co je dle uživatelů NZDM ve Zlínském kraji důvod, proč se jejich vrstevníci sextingu a happy slappingu dopouští,
4. zjistit, kam by se uživatelé NZDM ve Zlínském kraji v případě, že by se sextingem či happy slappingem setkali, obrátili o pomoc,
5. zjistit, jaké je dle uživatelů NZDM ve Zlínském kraji nejčastější komunikačně-technologické prostředí, kde k sextingu dochází,
6. zjistit, jak uživatelé NZDM ve Zlínském kraji z jejich pohledu hodnotí rizikovost jednotlivých aktivit souvisejících s používáním komunikačních technologií.

4.3 Výzkumné otázky

V návaznosti na hlavní a dílčí výzkumné cíle formulujeme výzkumné otázky, na které budeme v rámci kvantitativního výzkumu hledat odpovědi:

- Setkali se již uživatelé NZDM ve Zlínském kraji se sextingem či happy slappingem? V jaké roli?
- Jaká skupina uživatelů NZDM ve Zlínském kraji (z hlediska pohlaví a věku) má se sextingem a happy slappingem nejvíce zkušeností? Zvyšují se tyto zkušenosti s přibývajícím věkem?
- Jaké důvody vedou uživatele NZDM ve Zlínském kraji k sextingu?
- Z jakých důvodů se dle jejich názoru jejich vrstevníci sextingu a happy slappingu dopouští?
- Kam by se uživatelé NZDM ve Zlínském kraji obrátili o pomoc v případě, že by byla zneužita jejich intimní fotografie či video nebo se stali obětí happy slappingu?
- V jakém prostředí dle uživatelů NZDM nejčastěji dochází k sextingu?
- Jak rizikově hodnotí uživatelé NZDM ve Zlínském kraji jednotlivé aktivity související s používáním komunikačních technologií?

4.4 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvořili uživatelé nízkoprahových zařízení pro děti a mládež ve Zlínském kraji. Celkově se jednalo o 62 respondentů ve věku 11 – 18 let z následujících šesti NZDM:

- Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Centrum Archa Vsetín (5 respondentů),
- Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Větrník Uherský Brod (16 respondentů),
- Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež TULiP Uherské Hradiště (19 respondentů),
- Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Rubikon Vsetín (1 respondent),
- Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Zrnko Vsetín (11 respondentů),
- Salesiánský klub mládeže, z. s. Zlín – NZDM (10 respondentů).

Výzkumný soubor byl vzhledem k tématu vybrán záměrně. Chráska (2016, s. 19) tento výběr označuje jako ten, který je volen na základě mínění osoby provádějící výzkum.

V tomto případě byla s žádostí o zapojení se do dotazníkového šetření oslovena téměř všechna nízkoprahová zařízení pro děti a mládež ve Zlínském kraji (s výjimkou nově vzniklého NZDM v Kroměříži). Na samotném výzkumu se nakonec podílelo 6 zařízení, ostatní zařízení buď spolupráci odmítla z důvodu časové vytíženosti a přemíry žádostí o spolupráci na jiných výzkumech nebo se s nimi nepodařilo navázat kontakt.

4.5 Metodologie výzkumu

Jako metoda zvolená pro sběr dat byl zvolen dotazník, který dle Gavory (in Chráska, 2016, s. 158) představuje „způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí.“

Dotazník obsahoval celkem 27 polytomických otázek, přičemž 9 z nich bylo zvoleno formou škály. Užito bylo také položek polozavřených, výčtových, a také vložených otevřených otázek, které doplňovali otázky polytomické. Otázky byly v rámci dotazníku rozčleněny do čtyř částí. Úvodní tři otázky zjišťovaly věk, pohlaví a navštěvované NZDM respondenta.

Druhá část dotazníku byla zaměřena na to, jakým způsobem uživatelé jednotlivých NZDM hodnotí rizikovitost popsaných aktivit spojených s používáním komunikačních technologií. K tomuto hodnocení měli uživatelé k dispozici již zmíněnou škálu s čísly od 1 do 5, kdy číslo 1 označovalo nejmenší riziko a číslo 5 naopak riziko nejvyšší.

Následující část dotazníku, celkem 8 otázek, byla zaměřena na sexting a poslední část dotazníku (7 otázek) se týkala happy slappingu.

Časový rámeček kvantitativního výzkumu byl od 7. 3. do 7. 4. 2017, výzkumné šetření tedy probíhalo po dobu jednoho měsíce. Během této doby měli uživatelé dvě možnosti, jak dotazník k výzkumu vyplnit:

- a) elektronicky – dotazník byl v elektronické podobě umístěn na stránkách www.vyplnto.cz. Tuto cestu vyplnění dotazníku využilo 12 respondentů.
- b) písemně – dotazník byl jednak rozeslán poštou (NZDM Zrnko, NZDM Archa), a také byl respondentům předán osobně, přičemž následovalo objasnění tématu a následné samotné vyplnění dotazníku respondentem.

4.6 Předvýzkum

Před začátkem samotného výzkumu byl realizován i předvýzkum, a to za účelem zjištění, zda je dotazník, pomocí kterého výzkum probíhal, pro respondenty pochopitelný, a zda jeho konstrukce vyhovuje potřebám zjištění cílů výzkumu, které byly stanoveny.

Předvýzkumu se zúčastnili 4 uživatelé NZDM Větrník Uherský Brod (3 chlapci a jedna dívka). Uživatelů bylo vysvětleno téma a účel dotazníku a následně jim byl ponechán prostor k samostatnému vyplňování dotazníku.

Již během prvních otázek (první část dotazníku) se projevilo, že formulace otázek je pro uživatele NZDM poněkud komplikovaná a nesrozumitelná a k vyplnění dotazníku potřebují podporu pracovníka.

Také vyšlo najevo, že pojmy sexting a happy slapping byly pro uživatele NZDM neznámé, a když byly uvedeny v úvodní části dotazníku, uživatelé se s nimi neseznámili, a to z důvodu textové přehlcenosti úvodní strany dotazníku.

V potaz byl vzat i počet položek dotazníku, jelikož respondenti během následného rozhovoru přiznali, že některé položky již ani nečetli a pouze označili odpověď, aniž by nad ní přemýšleli.

Všechny tyto cenné informace byly při následném přepracování dotazníku vzaty v potaz. Formulace otázek v dotazníku byla poupravena, a to takovým způsobem, aby obsahovala co nejméně cizích slov, popřípadě byl u cizích slov použit jejich český ekvivalent. Celkově

byl i redukován počet otázek dotazníku. Použity byly i grafické atributy, které měly respondentů pomoci pochopit způsob vyplňování dotazníků.

5 INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT

V následující části se budeme věnovat již konkrétní interpretaci získaných dat. V úvodu ještě jednou zmíníme, že se jednalo o kvantitativní výzkum, přičemž metodou použitou pro sběr dat byl dotazník. V této kapitole se také budeme snažit o zodpovězení výzkumných otázek.

5.1 Úvodní položky dotazníku

Úvod dotazníku byl věnován zjišťování informací týkajících se pohlaví, věku a NZDM, které respondenti navštěvují.

Do kvantitativního výzkumu se zapojilo celkem 62 respondentů. Poměr mužů a žen zapojených do dotazníkového šetření byl relativně obdobný. Dívky tvořily 53,2 % z celkového počtu respondentů, chlapci 46,8%. Fakt, že se do dotazníkového šetření zapojil téměř stejný počet mužů a žen považujeme za přínosný, zejména při zodpovídání dalších výzkumných otázek vztahujících se k rozlišení míry rizikového chování u chlapců a dívek.

Graf 1 – Pohlaví respondentů 5-1

Následující otázka byla zaměřena na zjišťování věku respondentů. Nejvíce respondentů se pohybovalo mezi 13. a 14. rokem, kdy třináctiletí respondenti tvořili 27,9% z celkového počtu do výzkumu zapojených uživatelů. Další věkové skupiny pak nebyly zastoupeny v tak hojné míře, např. jedenáctiletých uživatelů NZDM se zúčastnilo necelých 5%. 1 respondent svůj věk do dotazníku nezaznamenal.

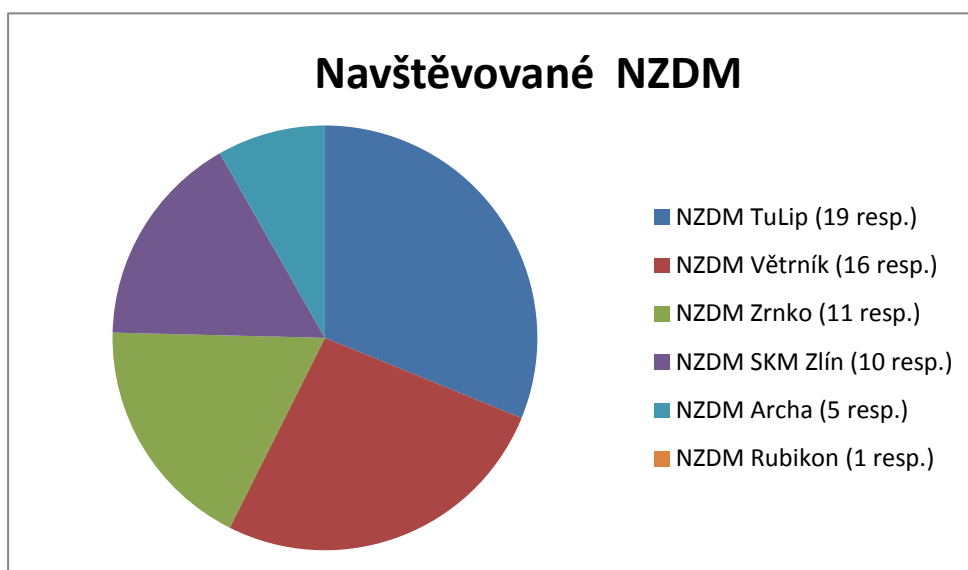
Graf 2 - Věkové složení respondentů 5-1

Poslední z úvodních, identifikačních otázek, se týkala toho, jaké NZDM ve Zlínském kraji navštěvují. Tuto informaci považujeme za důležitou zejména z důvodů následných doporučení do praxe, kdy pracovníci mohou být seznámeni s aktuální situací jejich klientů v souvislosti se sextingem a happy slappingem.

Do dotazníkového šetření se zapojilo nejvíce klientů z NZDM TuLip Uherské Hradiště. Z celkového počtu 62 respondentů tvořili respondenti z uherskohradištského nízkoprahového zařízení pro děti a mládež celých 30,65% z celého výzkumného vzorku. Naopak nejméně se do výzkumu zapojili uživatelé NZDM Rubikon Vsetín, kde počet respondentů nepřesáhl 1,6%.

Graf 3 - Navštěvované NZDM 5-1

5.2 Dílčí cíl č. 1 a 2 - sexting

V rámci prvního dílčího cíle si klademe za úkol zjistit, kteří uživatelé NZDM ve Zlínském kraji (z hlediska pohlaví a věku) mají se sextingem a happy slappingem nejvíce zkušeností (přímá role aktérů, role přihlížejších, role oběti). Pro účely objasnění 1. Dílčího cíle v samotném dotazníku sloužily otázky č. 1, 3, 4, 5 a 6.

U dílčího cíle č. 1 pak formulujeme následující hypotézy, a to na základě již realizovaných výzkumů (zejména výzkum Nebezpečí internetové komunikace III, 2011), které uvádějí, že častěji své intimní fotografie zasílají dívky (cca 54% z daných respondentů), a z hlediska věku své intimní materiály častěji odesílají jedinci starší 15 let (73% respondentů).

Hypotéza č. 1

H_0 = Četnost posílání intimních materiálů je u dívek a chlapců v daném věkovém rozpětí stejná.

H_A = Četnost posílání intimních materiálů se u dívek a chlapců v daném věkovém období různí. Dívky (uživatelky NZDM Zlínského kraje) své intimní materiály zasílají častěji, než chlapci (uživatelé NZDM Zlínského kraje).

Hypotéza č. 2

H_0 = Uživatelé NZDM Zlínského kraje starší 15 let odesílají své intimní materiály častěji, než uživatelé NZDM Zlínského kraje mladší 15 let.

H_A = Uživatelé NZDM Zlínského kraje mladší 15 let odesílají své intimní materiály častěji, než uživatelé NZDM Zlínského kraje starší 15 let.

Obě hypotézy budeme ověřovat pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku.

Ověření hypotézy č. 1

	Zaslali intimní materiál	Nezaslali intimní materiál	
Dívky	8	25	Σ 33
Chlapci	8	20	Σ 28
	Σ 16	Σ 45	Σ 61

$$\chi^2 = n \cdot \frac{(ad-bc)^2}{(a+b)(a+c)(b+d)(c+d)}$$

$$\chi^2 = 0,147$$

Shledáváme, že zjištěná hodnota χ^2 je nižší než hodnota kritická $\chi^2_{(0,05)}(1) = 3,841$. Z tohoto důvodu přijímáme nulovou hypotézu, avšak zároveň neodmítáme ani hypotézu alternativní.

Ověření hypotézy č. 2

	Zaslali intimní materiál	Nezaslali intimní materiál	
Uživatelé starší 15 let	5	16	$\Sigma 21$
Uživatelé mladší 15 let	11	29	$\Sigma 40$
	$\Sigma 16$	$\Sigma 45$	$\Sigma 61$

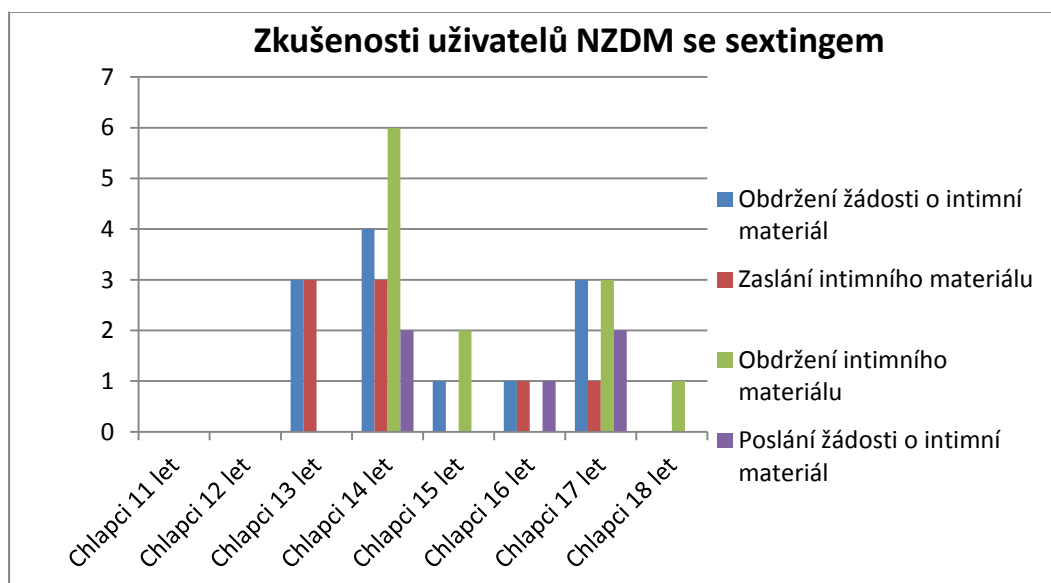
$$\chi^2 = n \cdot \frac{(ad-bc)^2}{(a+b)(a+c)(b+d)(c+d)}$$

$$\chi^2 = 0,097$$

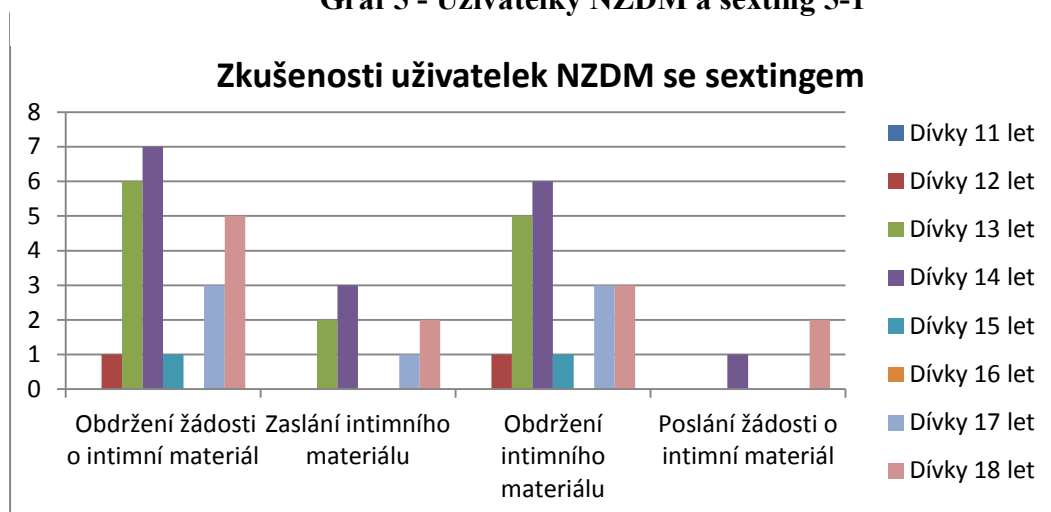
Shledáváme, že zjištěná hodnota χ^2 je nižší než hodnota kritická $\chi^2_{(0,05)}(1) = 3,841$. Z tohoto důvodu opět přijímáme nulovou hypotézu, avšak neodmítáme ani hypotézu alternativní.

U uživatelů NZDM pak konkrétně v souvislosti se sextingem pozorujeme tento výskyt:

Graf 4 - Uživatelé NZDM a sexting 5-1

Graf 5 - Uživatelky NZDM a sexting 5-1

Více než polovina z celkového počtu respondentů se již setkala se situací, kdy od nich někdo jiný žádal jejich intimní fotografii či video (**otázka dotazníku č. 1 – možnost výběru více odpovědí**).

Nejčastěji se jednalo o přítele, a to v 45,7% případů. Druhou nejčastější skupinou, která od respondentů požadovala jejich intimní materiál, byli jejich kamarádi (14 odpovědí). Alarmující skutečností je fakt, že z celkového počtu 53 zaznamenaných responsů po uživatelích žádali v 24,5% intimní fotografii či video na internetu zcela neznámé osoby.

V této souvislosti přejdeme k interpretaci **dotazníkové otázky č. 3**, která se zabývala tím, zda uživatelé NZDM ve Zlínském kraji již někdy svou intimní fotografii či video zaslali jiné osobě.

1 respondent na tuto otázku odpověděl irelevantně, proto budeme při interpretaci dat kalkulovat pouze s počtem 61 respondentů. Z tohoto počtu 26,23% respondentů již někdy svoji intimní fotografii někomu zaslalo, ve dvou případech se jednalo o zcela neznámou osobu.

Respondenti měli také uvést důvody, které je vedly k zaslání tohoto materiálu. Mezi nejčastějšími důvody se objevovaly tyto odpovědi: „bylo to pro přítele“ (4x), „chtěla jsem“ (3x), „líbila se mi“ (2x), „měla jsem strach, že o něj přijdu“ (1x), „byla to sázka“ (1x).

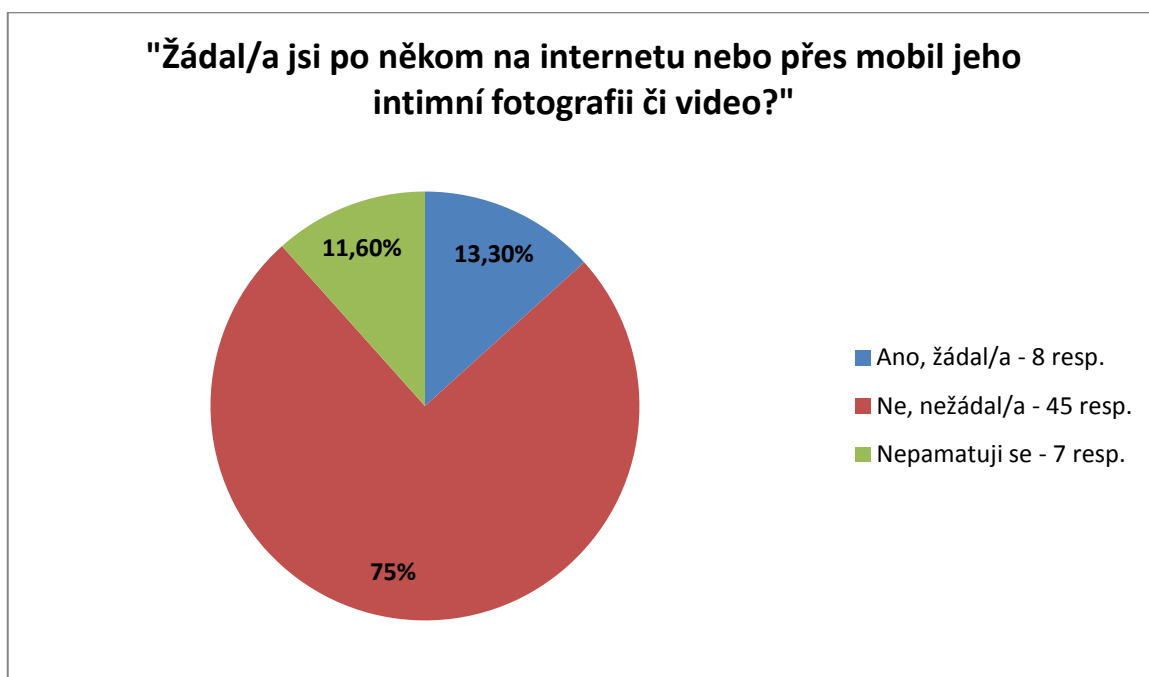
Budeme – li zjišťovat, zda uživatelé NZDM s přibývajícím věkem zasílají své intimní materiály častěji, můžeme konstatovat, že nikoliv. Nejvíce aktivní jsou v tomto směru jedinci kolem 13. a 14. roku života. U 18letých uživatelů NZDM vyskytuje také, ale již ne v takové míře.

Podíváme – li se na to, zda uživatelé NZDM Zlínského kraje také již nějaké intimní materiály obdrželi (**dotazníková otázka č. 4 – možnost výběru více odpovědí**), pak

z odpovědí můžeme konstatovat, že tomu tak bylo ve více než polovině případů. Z celkového počtu 34 zaznamenaných možností „ano, intimní fotku mi zaslal člověk, kterého jsem osobně znala (a)/neznala (b), tvořilo celých 35,3 % odpovědí možnost b), tedy že intimní fotografii obdrželi od neznámého člověka.

Výsledné odpovědi zachycují situaci, zda uživatelé NZDM ve Zlínském kraji sami již po druhé osobě žádali její intimní materiály, zachycuje následující graf.

Graf 6 - žádost o intimní materiál 5-1

Z grafu je patrné, že valná většina respondentů po nikom nikdy žádné intimní materiály nepožadovala.

Respondenti také mohli dopsat důvody, které je o žádost k poslání intimních materiálů druhé osoby vedly. Mezi nejčastější odpovědi patřilo: „líbila se mi“, „součást vztahu“, „chtěl jsem ji vidět nahou“ nebo např. „sázka“.

Poslední z otázek v této oblasti (otázka č. 5 – možnost výběru z více odpovědí) se týkala toho, zda uživatelé NZDM znají někoho, kdo svou intimní fotografii již někomu zaslal. Z výsledků výzkumu vyplynulo, že někoho takového zná 71% respondentů. Z tohoto počtu se v 47 % případů jednalo o spolužáky, v těsném závěsu pak skončili kamarádi (38,9%).

Uživatelé také odpovídali na to, zda vědí, jestli byla tento intimní materiál, který zasílal někdo z jejich okolí, nějakým způsobem zneužit (někdo dané osoby vydíral, apod.). Klad-

ně, tedy že intimní materiál byl opravdu zneužit, odpovědělo 6 respondentů, 18 dalších nevědělo.

Shrneme – li výsledky zjištění týkající se 1. dílčího cíle související se sextingem, lze konstatovat, že se uživatelé NZDM Zlínského kraje s tímto jevem setkávají poměrně ve velké míře. Polovina respondentů se již setkala se skutečností, že po nich někdo jejich intimní materiál žádal, 16 jedinců z celého výzkumného vzorku svoji intimní fotografii či video již někomu zaslalo. Počet jedinců jednajících tímto způsobem je cca 3 x vyšší než jaký je uváděn v již zmíněných výzkumech.

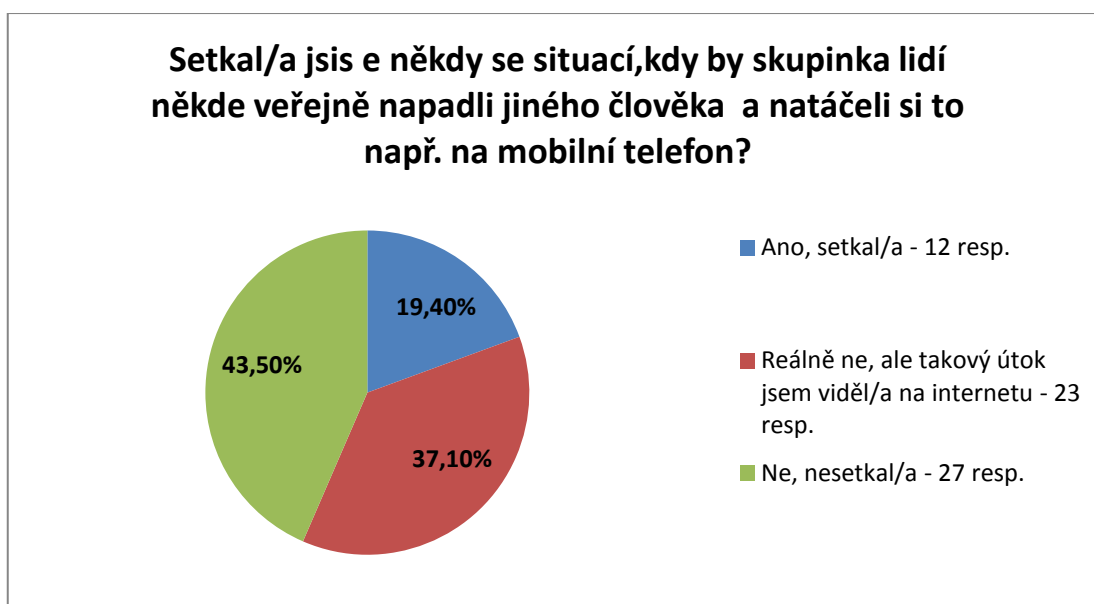
5.3 Dílčí cíl č. 1 – happy slapping

V rámci druhé části prvního dílčího cíle si klademe za úkol zjistit, kteří uživatelé NZDM ve Zlínském kraji (z hlediska pohlaví a věku) mají s happy slappingem nejvíce zkušeností (přímá role aktérů, role přihlížejících, role oběti). Pro účely objasnění 1. Dílčího cíle v samotném dotazníku sloužily otázky č. 1, 2, 3,4 a 5.

První otázka dotazníku byla zaměřena na to, zda se již uživatelé NZDM ve Zlínském kraji setkali se situací, kdy by skupinka lidí někde veřejně napadla jiného člověka a natáčeli i to např. na mobilní telefon.

Výsledné odpovědi jsou zaznamenány v následujícím grafu:

Graf 7 - happy slapping 5-1

Je zajímavým zjištěním, jaká část respondentů se s podobným útokem setkala v prostředí internetu – resp., kolik respondentů podobný útok zhlédl na některé z webových stránek. Dotazník, bohužel nezjišťoval, jak se uživatelé zachovali poté, co dané video zhlédli.

V rámci otázky č. 2 bylo zjišťováno, zda uživatelé NZDM ve Zlínském kraji znají někoho, kdo jednal takovým způsobem, že napadl někoho jiného, útok byl natočen a následně sdílen na internetu. Z celkového počtu respondentů odpovědělo kladně 24,2% jedinců. Nejčastějšími agresory happy slappingu z jejich okolí byli jejich kamarádi a spolužáci.

Naproti tomu oběť happy slappingu (**otázka č. 4**) zná 29% uživatelů NZDM ve Zlínském kraji. Touto obětí se ve dvou případech stali jejich partneři, v 53% jejich kamarádi a v 33,3% jejich spolužáci.

Další z dotazníkových otázek (otázka č. 3) se zaměřovala na to, zda se samotní uživatelé NZDM ve Zlínském kraji již někdy stali obětí happy slappingu. Z celkového počtu 62 respondentů mělo tuto zkušenost 6,5% uživatelů NZDM, přičemž polovina z nich přiznala, že si agresori útok na jejich osobu natáčeli, ale nikde dané video nezveřejnili.

Poslední otázka (**otázka č. 5**) spadající do této oblasti se týkala toho, zda uživatelé NZDM ve Zlínském kraji již někdy napadli jiného člověka, přičemž byl tento útok nahráván, popř. jej nahrávali oni. V tomto případě se na happy slappingu podílelo celkem 8% respondentů, v jednom případě se uživatel účastnil „jen“ tím, že útok natáčel.

Happy slapping je mezi uživateli NZDM známou situací. S nahranými útoky se ve velké míře setkávají v prostředí internetu, kde je mohou kdykoliv zhlédnout. Někteří z nich mají také vlastní zkušenosti, ať už v roli oběti, agresora či někoho, kdo zná některého z těchto účastníků happy slappingu. Domníváme se proto, že je to jedno z aktuálních témat, na které by bylo vhodné se, co se týče prevence, více zaměřit. Tímto faktem se ovšem budeme zabývat až v kapitole věnující se doporučení pro praxi.

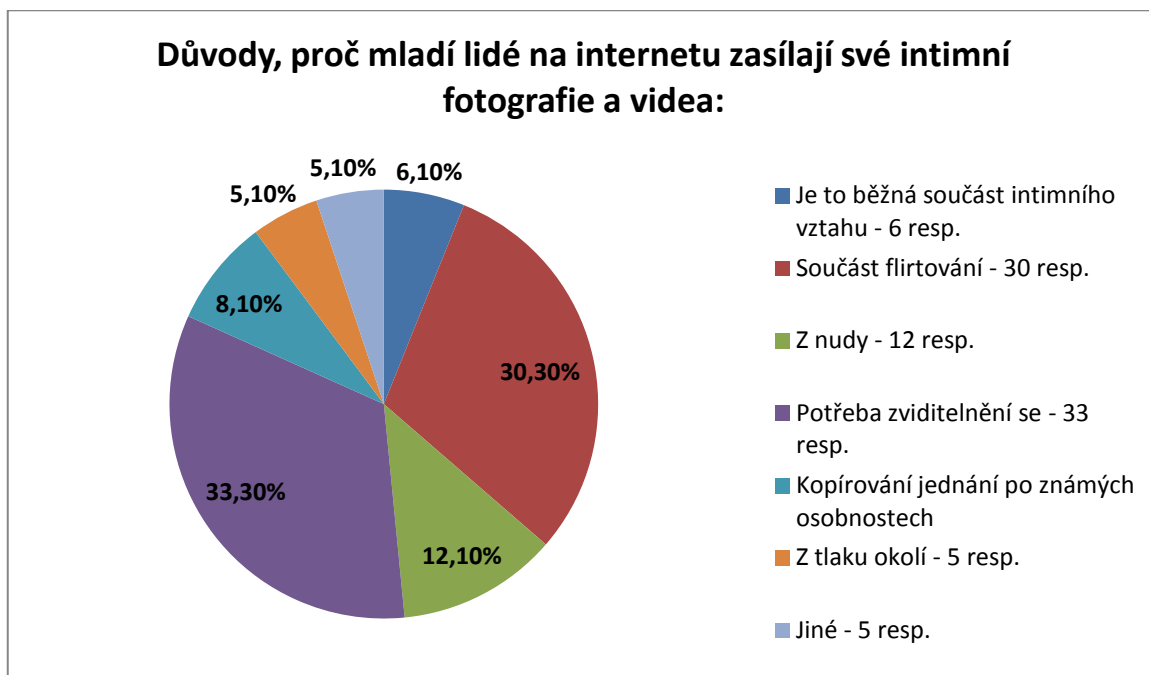
5.4 Dílčí cíl č. 3 – důvody sextingu a happy slappingu

U interpretace předchozího dílčího cíle jsme již objasnili, jaké důvody vedou samotné uživatele k sextingu.

Nyní pozornost zaměříme na jejich názor týkající se toho, z jakého důvodu se těchto rizikových jevů dopouští jejich vrstevníci. U konstrukce jednotlivých možností dotazníkových otázek (**otázka č. 2 – sexting, otázka č. 7 – happy slapping – možnost označení více odpovědí**) jsme vycházeli z důvodů, které definuje Kopecký a kol. (2015, s. 45-46)

V následujícím grafu uvádíme názory uživatelů NZDM Zlínského kraje na dané otázky.

Graf 8 - důvody sextingu 5-1

Nejčastějším důvodem, proč dle uživatelů NZDM ve Zlínském kraji, mladí lidé zasílají své intimní fotografie a videa, je jistá potřeba zviditelnění se a potřeba být zajímavý. V 30,3 % případů jde o součást flirtování s osobou, které se chtějí zalíbit.

Uživatelé měli také možnost uvést i jinou odpověď, tuto možnost využilo 5 respondentů. Mezi jejich odpověďmi se objevily tyto výroky: „z důvodu vztahu na dálku“, „aby ostatním pomohli k potěšení“, chtějí se zabavit a udělat si srandu“.

Naproti tomu nejčastějšími důvody, proč se mladí lidé dopouštějí happy slappingu, je dle získaných odpovědí zejména to, že si jedinci chtějí tímto způsobem získat obdiv u svých kamarádů (27,6%), happy slapping také slouží jako nástroj k zahrnutí nudy (23,1%). Dle uživatelů NZDM ve Zlínském kraji mladí lidé realizují happy slapping i kvůli tomu, že jim to přijde jako vzrušující zážitek, plný adrenalinu (16,4%).

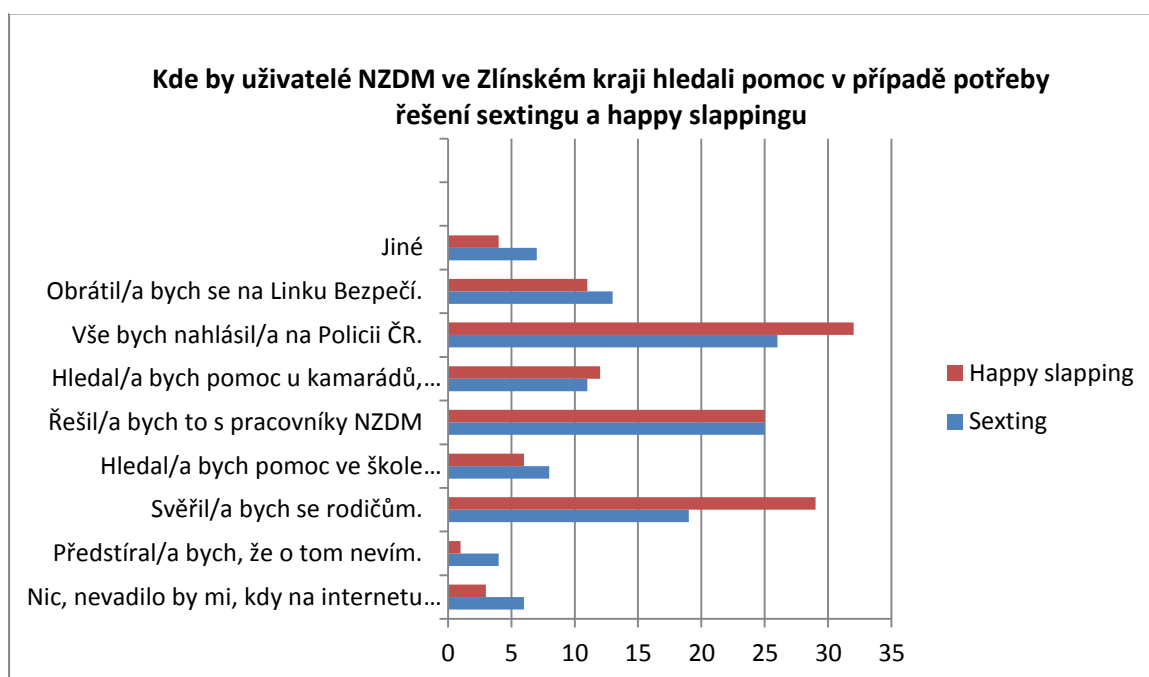
5.5 Dílčí cíl č. 4 – hledání pomoci a podpory při řešení sextingu a happy slappingu

V rámci výzkumu jsme také zkoumali, na koho by se uživatelé NZDM ve Zlínském kraji obrátili v případě, že by někdo zneužil jejich intimní fotografii nebo video, které dané osobě dříve zaslali, nebo kdyby se stali obětí happy slappingu.

U obou dotazníkových otázek (otázka č. 7 u sextingu a otázka č. 6 u happy slappingu) jsme v rámci odpovědí nabídli stejné možnosti. Tyto možnosti zahrnovali jak rodinu, tak i různé vrstevnické skupiny dospívajících (spolužáci, kamarádi, apod.), do výběru byla zahrnuta i nízkoprahová zařízení či oficiální instituce (Policie ČR, atd.)

Srovnání toho, kde by uživatelé NZDM Zlínského kraje v případě potřeby řešení sextingu

Graf 9 - hledání pomoci 5-1

a happy slapping hledali pomoc, prezentujeme v následujícím grafu:

Z uvedeného grafu vyplývá, že nejčastěji by uživatelé NZDM ve Zlínském kraji hledali pomoc na Policii ČR a u rodičů. V případě rodičů však lze vidět menší pokles u sextingu, můžeme předpokládat, že by oznámení celé záležitosti rodičům mohlo u dospívajících vzbuzovat strach či stud.

Využívanou možností pomoci byla i již zmiňována nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, a také Linka Bezpečí. Charakteristickým rysem obou těchto služeb je jejich anonymita, která evidentně v případě hledání podpory pro řešení sextingu a happy slapping hraje velkou roli.

Respondenti ve svých odpovědích také využívali možnost zapsat svou vlastní odpověď. V případě sextingu se mezi odpověďmi objevovalo následující: „řešila bych to s administrátorem“, „vyřešil bych si to osobně“, „sebepoškozování“.

U happy slappingu pak uživatelé dopisovali tyto odpovědi: „našel bych si je“, „zbil bych je“.

5.6 Dílčí cíl č. 5 – nejčastější komunikačně – technologické prostředí

V otázce č. 8 u oddílu věnujícímu se sextingu, jsme se respondentů také dotazovali na to, v jakém prostředí dle jejich názoru nejčastěji dochází k výměně intimního materiálu.

Mezi odpověďmi jednoznačně zvítězil Messenger (40,4%), na druhém místě pak skončily blogy a jiné webové stránky (17,4%) a třetím nejčastějším místem výměny intimního materiálu je dle respondentů Snapchat (16,5%). Naopak, dle mínění respondentů, jsou intimní fotografie či videa zasílány pomocí emailu (2,8%).

5.7 Dílčí cíl č. 6 – hodnocení rizikovosti aktivit v online prostředí

U tohoto výzkumu jsme považovali za důležité zjišťovat, jakým způsobem uživatelé NZDM ve Zlínském kraji hodnotí rizikovost jednotlivých aktivit na internetu.

	1	2	3	4	5
POSLÁNÍ (na FB, atd.) SVÉ fotky nebo videa, kde jsem JEN VE SPODNÍM PRÁDLE	2 x	5x	11x	17x	27x
POSLÁNÍ (na FB, atd.) SVÉ fotky nebo videa, kde jsem TZV. NAHOŘE BEZ.	4x	2x	9x	10x	37x
POSLÁNÍ (na FB, atd.) SVÉ fotky nebo videa, kde jsem ÚPLNĚ NAHÝ/Á.	2x	1x	2x	8x	47x
POSLÁNÍ fotky nebo videa (např. přes Messenger, Snapchat), KDE JE DRUHÁ OSOBA (NE TY) ÚPLNĚ NAHÁ.	5x	1x	5x	17x	34x
POSLÁNÍ fotky nebo videa (např. přes Messenger), KDE JE DRUHÁ OSOBA (NE TY) TZV. NAHOŘE BEZ.	6x	1x	15x	8x	32x
POSLÁNÍ fotky nebo videa (např. přes Messenger, Snapchat), KDE JE DRUHÁ OSOBA (NE TY) JEN VE SPODNÍM PRÁDLE.	6x	6x	13x	11x	26x
Umístění SVÉ intimní fotky či videa, např. na webových stránkách či blogu.	2x	1x	5x	10x	44x
Natáčení videa, kde ostatní z party napadají jiného člověka.	4x	5x	8x	8x	36x
Natáčení a následné umístění videa, kde ostatní z party napadají jiného člověka, např. na Youtube.	2x	1x	10x	13x	35x

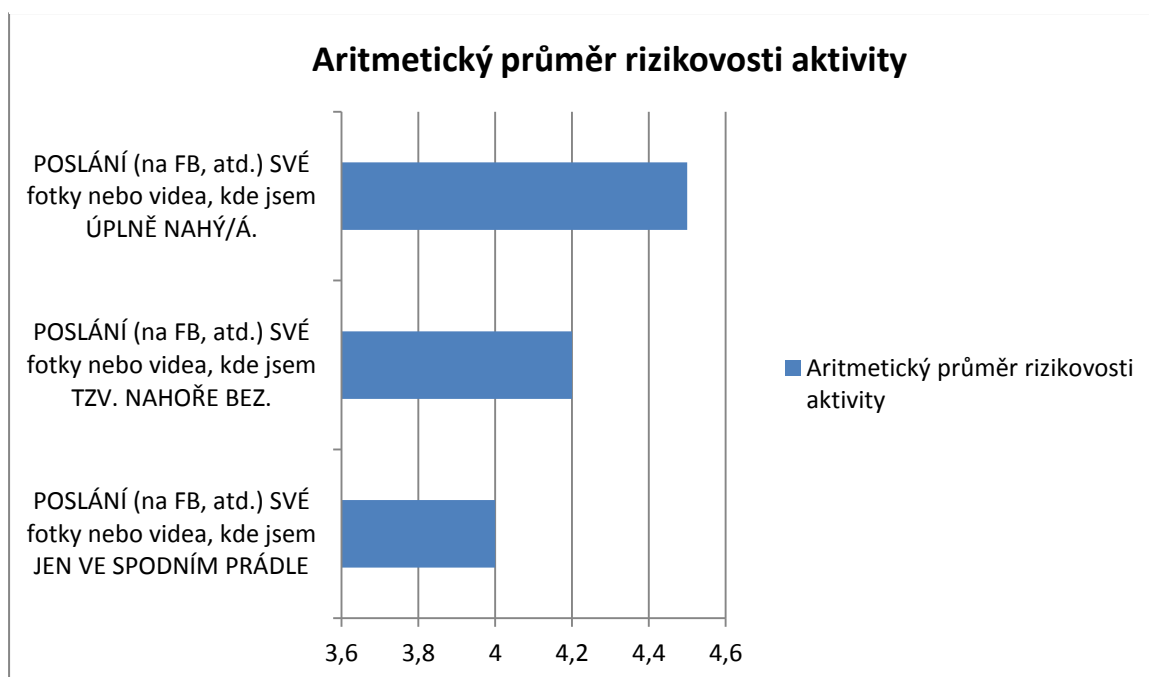
Tabulka 2 - Hodnocení rizikovosti 5-7

Pro účely získání těchto informací byla sestavena škála o pěti položkách. U každé situace pak měli respondenti uvést, jak rizikové se jim dané jednání zdá, přičemž číslo 1 označovalo nejmenší rizikovost a hodnota 5 nejvyšší. V rámci interpretace uvádíme kompletní tabulku s popsány činnostmi a počtem zaznamenaných responsí.

Na základě zaznamenaných odpovědí jsme následně provedli u každé z činností aritmetický průměr. Nejvyšší hodnoty (4,5) dosáhly dvě položky, a to umístění své intimní fotografie či videa, např. na webových stránkách či blogu a poslání své fotky nebo vide, kde jsem úplně nahý/á.

Jedinou položkou, která nepřesáhla při aritmetickém průměru hodnotu 4, byla ta, která popisovala poslání fotky nebo videa, kde je druhá osoba, ne respondent, jen ve spodním prádle.

Graf 10 - průměr rizikovosti 5-1

U hodnocení jednotlivých aktivit v online prostředí, můžeme vidět určitou vzestupnou tendenci hodnocení jejich rizikovosti. Toto zjištění demonstrujeme na následujícím grafu:

Uživatelé také dané aktivity hodnotí mírněji, pokud se jedná o druhou osobu, ne je samotné. Tento fakt ovšem neplatí u zaslání intimní fotografie, kde je druhá osoba zachycena úplně nahá.

Vzestupnou tendenci můžeme vidět i u hodnocení rizikovosti happy slappingu. Hodnocení natáčení videa, kde ostatní z party napadají jiného člověka je průměrně hodnoceno 4,1 body. Naproti tomu ta samá situace, avšak s následným sdílením videa útoku na sociálních sítích získala průměrné hodnocení již vyšší (4,3).

Na základě tohoto hodnocení lze vyvozovat, že dospívající si opravdu rizikovost daných jevů uvědomují, jelikož oba případy v průměru hodnotili velmi vysoce.

6 DISKUZE

Následující část bakalářské práce je zaměřena na závěrečné shrnutí výsledků výzkumu, který byl u uživatelů NZDM ve Zlínském kraji realizován.

Z výsledků výzkumu je patrné, že si uživatelé NZDM ve Zlínském kraji uvědomují rizikovitost jednotlivých aktivit, které souvisejí se sextingem a happy slappingem, a které jsou realizovány v online prostředí. Tento fakt shledáváme jako východisko pro případnou další práci týkající se tohoto tématu s touto cílovou skupinou. Domníváme se, že větší zaměření na rizikové chování související s používáním informačně komunikačních technologií je nezbytné, neboť bylo jasně prokázáno, že zkušenosti uživatelů NZDM ve Zlínském kraji, ať už se sextingem či happy slappingem, jsou vysoké. Procento dospívajících zapojených do sdílení intimních materiálů je třikrát vyšší, než je tomu v případech jiných výzkumů.

Mezi nejčastější důvody, proč se dospívající jedinci navštěvující NZDM ve Zlínském kraji uchylují k sextingu, patří zejména flirt s druhou osobou a fakt, že je to považováno za běžnou součást vztahu, zejména pak, pokud spolu dospívající udržují vztah na dálku.

Tyto odpovědi respondentů týkající se jejich motivace k sextingu z části korespondují i s jejich názory, které se týkají důvodů, proč si své intimní materiály sdílejí mladí lidé. Významným důvodem je, dle jejich názoru, i to, že se chtějí mladí lidé zviditelnit a chtějí být zajímaví a sdílení intimního materiálu jim právě k tomuto účelu slouží.

Jako nejčastější důvody happy slappingu uživatelé NZDM Zlínského kraje považují potřebu získání obdivu, a také to, že tento způsob jednání slouží jako nástroj potlačení nudy.

V případě, že by se uživatelé NZDM Zlínského kraje setkali s tím, že by byl jejich intimní materiál zneužit nebo by se stali obětí happy slappingu, nejčastěji by to řešili prostřednictvím Policie ČR a rodičů. Z odpovědí respondentů také vyplynulo, že by neměli ani problém obrátit se na Linku Bezpečí nebo pracovníky NZDM.

Získané informace shledáváme unikátními a na jejich základě doporučujeme se více zaměřit na chování uživatelů NZDM Zlínského kraje v online prostředí, zejména pak na preventivní působení, které by mohlo směřovat i směrem k širší veřejnosti.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jaké zkušenosti mají uživatelé nízkoprahových zařízení pro děti a mládež ve Zlínském kraji se sextingem a happy slappingem. Toto téma bylo zvoleno na základě jeho aktuálnosti a zvýšenému zájmu ze strany odborné veřejnosti.

V první části práce byla nastíněna teoretická východiska související s výše zmíněným tématem. Jednalo se zejména o období dospívání, jelikož byla práce zaměřena na uživatele NZDM ve Zlínském kraji ve věku od 11 do 17 let. Další kapitoly teoretické části bakalářské práce pak byly věnovány sextingu a happy slappingu a nízkoprahovým zařízením pro děti a mládež, kde jsme specifikovali jejich činnost související s prevencí a řešením sextou a happy slappingu.

Použitá teoretická východiska pak byla využita v rámci praktické části práce. Výzkum probíhal kvantitativní formou, a to pomocí dotazníku, který byl konstruován takovým způsobem, aby měl co nejvyšší výpovědní hodnotu o zkoumaných jevech. V dotaznících byla část věnována i hodnocení rizikovosti jednotlivých aktivit, které souvisejí se sextingem a happy slappingem, a které jsou realizovány v online prostředí. Tuto část jsme zvolili zejména pro dokreslení celé problematiky a srovnáním s již realizovanými výzkumy v této oblasti.

Na základě zjištěných informací lze označit sexting a happy slapping jako často se u uživatelů NZDM ve Zlínském kraji vyskytující jev. Respondenti mají zkušenosti s tím, že je na internetu oslovují jak neznámí, tak známí lidé a intimní materiál po nich žádají. Vyskytly se i případy, kdy uživatelé rozesílají své intimní materiály, a to jednak za účelem flirtování a navazování kontaktu s jinou osobou, nebo v rámci vztahu. Nechybělo však ani poslání intimního materiálu zcela neznámé osobě.

Uživatelé NZDM ve Zlínském kraji zároveň znají i jedince, kteří se stali obětí happy slappingu. Nejčastěji se touto obětí stal někdo z jejich kamarádů. Velký počet zaujímala skupina uživatelů NZDM Zlínského kraje, kteří sice reálně nikdy svědkem happy slappingu nebyli, ale podobné video zachycující napadení jiného člověka viděli na internetu. I tento fakt napovídá tomu, že podobná videa a materiály (ať už týkající se happy slappingu, ale i sextingu) jsou na internetu volně ke zhlédnutí, a není jich málo.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BLINKA, Lukáš a kol. *Online závislosti: jednání jako droga? : online hry, sex a sociální síť: diagnostika závislosti na internetu: prevence a léčba*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5311-9.
- [2] ČERNÁ, Alena a kol. *Kyberšikana – průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4577-0.
- [3] FARKOVÁ, Marie. *Dospělost a její variabilita*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2480-5.
- [4] GEISLEROVÁ, Eli. *Mít přehled: průvodce informačními a poradenskými službami pro mládež v ČR*. Praha: Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, 2012. ISBN 978-80-87449-02-8.
- [5] GILES, David. *Psychologie médií*. Praha: Grada, 2012. Z pohledu psychologie. ISBN 978-80-247-3921-2.
- [6] HLAĎO, Petr. *Profesní orientace adolescentů: poznatky z teorií a výzkumů*. Brno: Konvoj, 2012. ISBN 978-80-7302-164-1.
- [7] HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- [8] HOLLÁ, Katarína. *Sexting a kyberšikana*. Bratislava: IRIS, 2016. ISBN 9788081530616.
- [9] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5326-3.
- [10] JANOŠOVÁ, Pavlína. *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2284-9.
- [11] JEDLIČKA, Richard. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5447-5.
- [12] KLÍMA, Petr a kol. *Kontaktní práce: antologie textů České asociace streetwork*. Praha: Česká asociace streetwork, 2007.
- [13] KOPECKÝ, Kamil a kol. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4861-9.

- [14] KOŽÍŠEK, Martin a Václav PÍSECKÝ. *Bezpečně na internetu – průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5595-3.
- [15] LANGMEIER, Josef a Dana Krejčířová. *Vývojová psychologie*. Vyd. 2. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1284-9.
- [16] MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-348-X.
- [17] NIELSEN - SOBOTKOVÁ, Veronika a kol. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4042-3.
- [18] PROCHÁZKA, Roman a kol. *Teorie a praxe poradenské psychologie*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4451-3.
- [19] PUGNEROVÁ, Michaela a Jana KVINTOVÁ. *Přehled poruch psychického vývoje*. Praha: Grada, 2016. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5452-9.
- [20] ROKYTA, Richard a kol. *Fyziologie a patologická fyziologie: pro klinickou praxi*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-4867-2.
- [21] ŘÍČAN, Pavel a Pavlína JANOŠOVÁ. *Jak na šikanu*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2991-6.
- [22] SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.
- [23] SOCIÁLNÍ SLUŽBY UHERSKÝ BRO D p. o. - Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Uherský Brod, 2017. *Standardy kvality poskytování sociální služby NZDM Větrník, standard č. 1 (cíle a způsob poskytování služby)*.
- [24] ŠEVČÍKOVÁ, Anna a kol. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5010-1.
- [25] ŠMAHAJ, Jan. *Kyberšikana jako společenský problém: Cyberbullying as a social problem*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4227-3.
- [26] THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.
- [27] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

- [28] VELIKOVSKÁ, Martina. Psychologie obětí trestných činů. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-4849-8.
- [29] ZACHAROVÁ, Eva a Jitka ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ. *Základy psychologie pro zdravotnické obory*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4062-1.
- [30] ZEMANOVÁ, Vanda a Martin DOLEJŠ. *Životní spokojenost, sebehodnocení a výskyt rizikového chování u klientů nízkoprahových zařízení pro děti a mládež*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4492-5.

Online zdroje:

- [31] Česká republika. Ministerstvo práce a sociálních věcí (2017). *Registr poskytovatelů sociálních služeb*. [online]. © 2006-2017 [3. 4. 2017]. Dostupné z: http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1493135363047_1
- [32] ČESKÁ ASOCIACE STREETWORK, o. s. *POJMOSLOVÍ nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (NZDM)* [online]. © 2008 [cit. 18. 8. 2016] Dostupné z: http://www.streetwork.cz/images/download/Pojmoslovi_text.pdf
- [33] LIVINGSTONE Sonia a kol. *Children's online risks and opportunities: comparative findings from EU Kids Online and Net Children Go Mobile*. London: London School of Economics and Political Science [online], 11/2014. Dostupné z: <http://netchildrengomobile.eu/reports/>
- [34] LUKIČ Ľubomír a SOKOL Pavol. *Nebezpečie sociálnych sietí*. European Information Society Institute, o. z. [online], 2014. [cit. 10. 4. 2017]. Dostupné z: http://www.eisionline.org/files/nebezpecenstvo_socialnych%20sieti.pdf
- [35] WOLAK, Janis a David FINKELHOR. *Sexting: A typology*. Durham, NH : Crimes against Children Research Center [online], 3/2011. Dostupné z: <http://scholars.unh.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1047&context=ccrc>

Zákony a vyhlášky:

[36] ČESKO. Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. *Portál veřejné správy*. In: portal.gov.cz [online]. © 2017 [15. 4. 2017]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=63146&nr=505~2F2006&rpp=15#local-content>

[37] ČESKO. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. *Portál veřejné správy*. In: portal.gov.cz [online]. © 2017 [3. 4. 2017]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=62334&nr=108~2F2006&rpp=15#local-content>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

NZDM Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

MPSV Ministerstvo práce a sociálních věcí

SEZNAM GRAFŮ

GRAF 1 – POHLAVÍ RESPONDENTŮ 5-1	41
GRAF 2 - VĚKOVÉ SLOŽENÍ RESPONDENTŮ 5-1	42
GRAF 3 - NAVŠTĚVOVANÉ NZDM 5-1	42
GRAF 4 - UŽIVATELÉ NZDM A SEXTING 5-1	44
GRAF 5 - UŽIVATELKY NZDM A SEXTING 5-1	45
GRAF 6 - ŽÁDOST O INTIMNÍ MATERIÁL 5-1	46
GRAF 7 - HAPPY SLAPPING 5-1	47
GRAF 8 - DŮVODY SEXTINGU 5-1	49
GRAF 9 - HLEDÁNÍ POMOCI 5-1	50
GRAF 10 - PRŮMĚR RIZIKOVOSTI 5-1	52

